

Kmetijski list

Glasilo „Samostojne kmetijske stranke za Slovenijo“.

Naročnina:

celoletno	Din 20—
pololetno	Din 10—
četrtletno	Din 5—
Posamezna številka	Din 1—

**Kmet pomagaj si sam,
in svoje stališče v državi
uravnaj si sam!**

Inserati:

mali oglasi do 9 petih vrst	à Din 1:50
večji inserati od 10 petih vrst naprej	à Din 2—
notice, izjave, poslano, reklame petih vrst	à Din 3—

Uredništvo in upravnništvo lista je v Ljubljani, Kolodvorska ulica 7. v hiši „Ekonom“.

Ne boste potvarjali zgodovine!

Klerikalnim kulukarjem prede trda. Ljudstvo ni pozabilo na njihove sleparske obljube za časa volitev, kakor so računali, temveč zahteva sedaj izpolnitev obljub. Teh pa kulukarji dati ne morejo, ker so z Markovim protokolom svoje volivce izročili radikalom, vsled česar je sedaj vse vsak dan slabše.

Kot prave kulukarske šalo barde pa se seveda ne upajo priznati svojega greha in zato vale vso krivdo na druge.

»Nismo mi krivi novih davkov in kuluka, temveč centralizem«, se izgovarjajo. »Nismo mi krivi vseh novih bremen, ki prihajajo iz Beograda, ampak Pucelj, ki je glasoval za vidovdanske ustave, s katero je bil postavljen centralizem«, lažejo, ker se kot pravi figa-možje vedno boje odgovornosti.

Že v svoji zadnji številki smo razkrili vso praznoto in lažnivost tega izgovora kulukarjev, zakaj — centralizem je bil postavljen 1. 1918 in ne z vidovdanske ustave, ki se danes sploh še ne izvaja.

Razumemo, da bi naši kulukarji hoteli to utajiti, toda zgodovine ne bodo potvrdili, pa če izlijejo klerikalni listi tudi morje tinte.

Zgodovina pravi sledeče: Zagrebško Narodno Veče, čegar predsednik je bil dr. Korošec je sklenilo na svoji seji z dne 24. novembra, da proglasi ujedinjenje države Slovencev, Hrvatov in Srbov s Srbijo in Črno goro v edinstveno državo in je odposlalo v ta namen svoje odposlanstvo, ki je izročilo regentu Aleksandru adresu, v kateri je izjavilo med drugim sledeče:

»Sklep Narodnega Veča je, da vladarsko oblast na vsem ozemlju, zdaj edinstvene države Srbov, Hrvatov in Slovencev, izvršuj Njega Velikanstvo kralj Peter, oziroma v njegova imenu kot regent Vaša kraljevska Visokost in obenem, da se sporazumno z vlado Vaše kraljevske Visokosti in predstavniki vseh narodnih strank v Srbiji in Črni gori osnuje edinstvena parlament. vlada v območju jugoslovenske države ob edinstvenem narodnem predstavištvu.

Samo kot željo Narodnega Veča pa je odposlanstvo navedlo še sledeče:

»V tej prehodni dobi bi bilo treba po našem mnenju ustvariti pogoje za končno organizacijo naše edinstvene države. Naša vlada bi morala v to svrhu zlasti pripraviti konstituantu, ki bi bila po stavljenem predlogu Narodnega Veča izbrana na podstavi splošne, enake, direktne, tajne in proporcionalne volilne pravice, ter bi se sestala najkasneje čez šest mesecev po sklenjenem miru.«

Na adresu je odgovoril regent Aleksander, proglasil ujedinjenje in obenem svečano obljubil, da bo ostal vedno zvest »velikim ustavnim, parlamentarnim in širokodemokratskim načelom, zasnovanim na splošni volilni pravici«.

Ta adresa je fundamentalen dokument naše države. Narodno Veče je v tej adresi povdarilo svoje zahteve glede ureditve države. Le kot željo je zahtevalo, da uredi državo konstituenta, ki bo izvoljena na stališču splošne, enake, tajne in direktne volilne pravice.

Vse te želje so bile izpolnjene in izvoljena je bila konstituenta, kakor jo je zahtevalo Narodno Veče in kakor je odredilo Narodno predstavništvo, kot prvi narodni parlament, postavljen v smislu zahtev adrese.

Z edinstvenim parlamentom pa je bil postavljen centralizem. Srbi so v naši državi najmočnejši element tako po svojem številu, ko tudi po svojem vplivu. Zato je bilo jasno, da bo v edinstvenem parlamentu srbska volja vedno odločujoča in če je za centralizem, da bo v državi centralizem tudi vladal.

Vse to bi gospodje od Narodnega Veča morali spoštovati, ker so iz boja za krfsko deklaracijo morali znati, da se je boj med prečanskim in srbijanskim stališčem že vršil.

Adresa je bila državopraven dokument prve vrste, v njej navedenih zahtev ne bi mogli nihče prezreti in jih tudi prezreti ne bi hotel, ker je bilo drugače ujedinjenje v nevarnosti.

Zakaj ni tedaj g. dr. Korošec niti z besedo omenil avtonomije, zakaj ni

tedaj prijavil svojo zahtevo, da mora biti Slovenija v finančnem oziru samostojna? Zakaj ne?

Zato, ker tedaj niso bili eseserji še avtonomistični, temveč centralistični, ker so v tistih časih mislili naši kulukarji, da bodo s pomočjo Beograda vladali nad Slovenijo, ker so se kot vojni hujskači še volitev bali!

Tako govori zgodovina o prvem aktu postavljanja centralizma. O zgodovini utrditve centralizma pa prihodnjici.

Zakaj prejemajo denar?

Poslanske dnevnice so zvišane in s prvim oktobrom dobi vsak poslanec dnevno 300 Din, vseeno če kaj dela ali ne. Ker šteje Jugoslovanski klub 24 poslancev velja torej državo dnevno 7200 dinarjev ali 28.800 kron, kar da na leto preko 10.000.000 kron.

Je to lepa vsota denarja in če plačujejo davkoplačevalci 24 ljudem nad 10 milijonov, bi smeli vedeti, zakaj da plačujejo toliko denarja in kaj jim ljudje, ki so tako dobro plačani, koristijo.

Pa pogledajmo, kakšne dobrate smo prejeli po 18. marcu, ko so bili izvoljeni klerikalni poslanci.

Zalosten, obupno zalosten pogled nas čaka. Se predno se je sestala skupščina, je bil podpisan Markov protokol, v katerem so se naši klerikalci zavezali, da omogočijo samoradikalno vlado. To svojo obvezo proti radikalom so tudi vestno držali in izpolnili do pičice vse, kar so zahtevali od njih radikalci.

Čisto drugače pa so ravnali z obvezam, ki so jih prevzeli do svojih volivcev. Tu pa niso izpolnili niti ene obljube in vse obveznosti so zatajili.

Obljubljali so avtonomijo, dali pa so samosrbsko vlado.

Obljubljali so manjše davke, dali pa 6 kratni povečanje zemljiškega davka.

Obljubljali so zboljšanje gospodarskega stanja, dali pa so 30 odstoten povečanje dohodnine.

Obljubljali so izvedbo agrarne reforme, dali pa so — kuluk, tlako.

Obljubljali so fante iz Makedonije, dali pa so nov vojni zakon, po katerem je vsako vojski podvržen do 55

lela in vrhu tega smo dobili vojnice, ki so nezaslišano novo davčno breme.

Obljubljali so, da bo vse cenejšje, dali pa taka nova bremena, kakor si jih nihče ni mogel niti misliti.

Ampak klerikalci pravijo: nismo mi krivi vseh teh novih bremen, zakaj nas je samo 24 proti 289. Prazna je ta! Prvič so to vedeli že pred volitvami, zakaj pa tedaj tega niso povedali? Drugič pa bi stivali sledeče vprašanje. Tudi tedaj, ko je bil tov. Pucelj v vladi, so hoteli radikalci zvišati zemljiški davek, pa je osem naših tovarišev to vedno preprečilo in celih 20 mesecev, kar je bil tov. Pucelj v vladi ni bil zvišan ali nanovo upeljan niti en davek. Sedaj pa je 24 poslancev tako brez moči, da smo dobili v 6 mestih kar celo goro novih davkov.

In dalje pravijo klerikalci: Pa nismo mi krivi, da je tako, temveč Pucelj je kriv, ker je omogočil centralizem.

Že v prejšnji številki smo jasno razložili, kako lažljiv je ta izgovor, zakaj centralizem je bil postavljen in kranjska deželna avtonomija zapravljena že davno prej, predno se je tov. Pucelj sploh sanjalo, da bo poslanec.

Proti centralizmu nič ne moremo, kriče klerikalni poslanci. Če nič ne morejo, če so v resnici o tem prepričani, zakaj pa niso tudi tako pošten, da bi položili mandate in da ne bi vlekli letno nad 10 milijonov za to, da nič ne dosežejo. Bi radi videli na svetu gospodarja, ki bi plačeval hlapca in mu še plačo zviševal zato, ker nič ne dela, ker ne more ničesar doseči. Tak hlapec so naši klerikalni poslanci in tak neumen gospodar njihovih volilci. Naj bo to grenko povedano, toda resnica je vedno trda.

Ali ni pravzaprav vseeno, če nimamo nobenega poslanca ali pa 24 takih, ki nič ne dosežejo? Ali ni bolje, da se državi prihrani 10 milijonov letno, ko pa da imamo poslance, ki sami pravijo da ne morejo ničesar doseči? Ali ni končno za Slovence bolje, da sploh nimajo nobenega poslanca, ko pa kakšnega atka, Žebota, Kugovnika in slične, katerim se v Beogradu samo smeje?

Nad 10 milijonov kron veljajo davkoplačevalce klerikalni poslanci — od njih nimamo pa ničesar. Dr. Korošec še usta ni odprl vseh teh 6 mesecev, kar zaseda skupščina. Za

300 dinarjev na dan se že izplača nastopiti vsaj enkrat za svoje volivce.

Tako stoji torej stvar. Klerikalni poslanci vlečejo denar, radikalni pa delajo kar hočejo.

Poslijmo prihodnjici v skupščin raje 24 slamatih mož, 10 milijonov kron dnevnic pa porabimo za povzdigo kmetijstva v Sloveniji in potem bomo vsaj nekaj dosegli. Ali mar ni tako?

„Katoliški“ lažnivec.

Gospode duhovnike, ki priporočajo »Slovenca« kot »katoliški« list, prav uljudno vprašamo, če morebiti mislijo, da je v skladu z nauki katoliške cerkve, če poroča »Slovenec« tako lažljivo in tako perfidno, kakor je to zagrešil v svoji številki z dne 6. oktobra, ko piše:

»Za poslanca Pušenjakom je govoril zemljoradnik Vojislav Lazić, ki je v daljšem govoru razložil stališče zemljoradniškega kluba in izjavil, da se zemljoradniki ne bodo udeleževali sej narodne skupščine, dokler bo na dnevnem redu zakon o taksah. Tako hoče Puceljev klub omogočiti vladi večino, ker njegov eksodus ne pomeni drugega, kakor oslabitev opozicije, ki bi spričo razpoloženja v radikalnem klubu napram zakonu o taksah, če bi bila kompaktna, mogla vreči vlado. Od kar je poslanec Pucelj vstopil v zemljoradniški klub, se opaža vladi prijaznejši kurz v zemljoradniškem klubu.

Razprava je bila nato prekinjena in se bo nadaljevala jutri.«

Gospodom duhovnikom bo morebiti znano, »Slovenec« je to prav gotovo, da velja povsod na svetu in po vseh parlamentih demonstrativna zapustitev skupščine ali eksodus kot neprimerno ostrejša opozicija, ko pa samo prosto glasovanje proti.

Enako bo gospodom duhovnikom, »Slovenec« je to prav gotovo, znano, da v naši skupščini ostrejša opozicija sploh mogoča ni, ker je obstrukcija po poslovniku, ki je tudi delo g. dr. Korošca, nemogoča.

Končno bo gospodom duhovnikom, »Slovenec« je to prav gotovo, tudi znano, da imajo radikalci večino in kvorum, pa če so zemljoradniki

FRANC RAVOLI:

Vsak je sam svoje sreče kovač

ali

kako povečam svoje dohodke, se osamostojim in pridobim premoženje.

4. Splošna izobrazba.

Tudi praktično življenje zahteva vedno novega učenja. Če hočeš torej gospodarsko napredovati, se izobrazuj na vse strani in pomni, da

»Kdor umne roke, sol v glavi ima, V nesreči si vsaki pomagati zna.«

(Prešeren.)

Samo šolska izobrazba ne zadostuje. Ta je samo temelj nadaljnji izobrazbi. Kdor se samo na eno stran izobrazi, je omejen glede pridobivanja. Čim bolj izobražen je človek, tem sposobnejši je za pridobivanje, tem bolj varčuje, tem več zahtev stavi do življenja in to dejstvo neč veselje do dela in povečava sposobnost in pridnost. Uči se torej neprestano, če hočeš povečati dohodke in si pridobiti premoženje; kajti izobrazba razsvetljuje pot do blagostanja. Nikdar ne znaš preveč, in če največ znaš, znaš še vedno premalo. Izgovor, da ne utegneš čitati dobrih knjig, ne velja. Ne zanimaj se preveč za zadeve svojega bližnjega, vstajaj jutraj zgodaj, pa boš imel vedno dovolj časa. Edison, ki je v mladosti raznašal časopise, je noč in dan čital in šele pozneje postal izumitelj in milijonar.

Dobre knjige je treba ne samo čitati, marveč si jih tudi nabaviti in temeljito proučevati. Zlasti je potrebno, da ima vsakdo v svoji domači knjižnici znanstvene knjige vsaj za vede, ki pospešujejo

njegovo pridobivanje. Izgovor, da nimaš denarja za knjige, tudi ne velja. Vrne se zopet k preprostemu življenju posebno sedaj po dolgotrajni vojni, štedi pri izdatkih za alkoholne pijače in za tobak, pa boš imel denarja za nakup dobrih knjig.

Zmožnost za uspešno pridobivanje si povečaj ne le s čitanjem, marveč tudi s tem, da greš za nekaj časa v tujino, kjer žive gospodarsko bolj razviti narodi, in da tam ljudi natančno opazuješ in se od njih učiš. Da je to res, vidiš skoraj pri vsakem našem človeku, ki se vrne iz Amerike v domovino. Zato pravi že Levstik, da

»ta ni možak, ta ni za rabo, kdor videl tujih ni ljudi.«

Ne bodi domišljav in nadut, če si se kaj več učil. Ne hvali se nikdar in nikjer s svojo učenostjo. To je za druge ponižujoče in rodi pri njih ne posebno ugodno razpoloženje napram tebi, tebi samemu pa škoduje pri pridobivanju.

5. Izobrazba v narodnogospodarski vedi.

Poleg splošne izobrazbe si izkušaj pridobiti temeljitega znanja v narodnogospodarski vedi, ki je za uspešno pridobivanje tudi nujno potrebno.

Narodnogospodarska veda nam odkriva gospodarske naprave in zakone, po katerih se ravna gospodarsko življenje. Ona pojasnjuje, kako naj država najprimerneje ureja narodno in javno gospodarstvo, ter nam odkriva, kje in pod katerimi pogoji se lahko gospodarstvo najuspešneje razvija. Narodnogospodarska veda nas uči, kako je treba

* Potrebna navodila dobiš v slovenski knjižni: »Valentin Žum, Osnovni nauki o narodnem gospodarstvu« in v hrvaški knjižni: »Dr. Belošević: Uputa u narodno gospodarstvo.«

organizirati in urediti proizvodnjanje (združevanje in delitev dela, uporaba strojev, tekmovanje, fuzije, združevanje delavstva), ona nas uči izpoznati pomen in organizacijo kredita (posli, pojm in pomen bank, hranilnic in posojilnic), ona nas uči, kako morajo biti urejene javne skladišnice, zadruge, borze, trgovine itd. Narodnogospodarska veda je silno važna stroka in ti donaja ogromen dobiček, če jo temeljito poznaš.

6. Izobrazba v politiki. Zastopanje svojih interesov.

Marsikdo si misli: »E, kaj meni mar politika, s to naj se ukvarjajo drugi!« Ni res! Tudi s politiko se moraš pečati, če hočeš uspešno pridobivati.

Politika je stalen boj za gospodarske koristi in vpliva v vsaki državi na gospodarski položaj posameznika. Tvoja usoda je odvisna od državnih zakonov, ki jih sklepajo državniki (ministri in narodni poslanci). Država pobira davke, določa njih višino ter skrbi za javno varnost, za promet in za zdravstvo. Država podpira zadrugištvo, razvoj kmetijstva, ribarstva, trgovine, obrti in industrije, skrbi za izboljšanje delovnih pogojev itd. V tvojem interesu je torej, da se zanihaš tudi za politiko in ji izkušaš dati kot volilec ono smer, ki je tebi koristna.

Skoraj vsak političen časopis je glasilo kake politične stranke in zato namenoma razmotriva vse javno življenje in vse gospodarske pojave s strankarskega stališča, t. j. tako, kakor je stranki v korist. Na ta način vpliva časopise na javnost in vara zlasti one, ki čitajo samo eno glasilo in ki ne znajo samostojno misliti. Ti ljudje presojaajo potem vse s stališča tistega lista dostikrat v svojo škodo. Časopisi so takorekoč očala z hrvastim steklom: če gledaš skoz zeleno steklo, vidiš vse zeleno, če

gledaš skoz rdeče steklo, pa vidiš vse rdeče. Zato čitaj več različnih časopisov, kajti »da se resnica prav spozna, poslušaj oba zvona«. Samo tako se naučiš presojaati vzroke in posledice vseh političnih in gospodarskih pojavov samostojno in se obvaruješ škode. In to je tudi tvoj dobiček. Posebno pazljivo čitaj v časopisih razprave o zakonih v državi in oblastni skupščini in preudari, če zastopa politična stranka, katero si voliš ti, res tvoje koristi. Samo tedaj, če čitaš časopise raznih smeri in samostojno presojaš politično življenje, lahko ob novih volitvah veš, katera politična stranka je zastopala tvoje koristi in katero naj voliš.

V veliki meri vpliva na gospodarski položaj in na pridobitno zmožnost posameznika davčni sistem, t. j. način, kako so davki porazdeljeni na posamezne sloje v državi. Tako n. pr. ne more v državah, kjer so posredni davki (carina, trošarina, pristojbine) in velike monopolne takse visoke, neposredni davki (zemljiški davek, pridobnina, dohodnina itd.) pa majhni, oziroma ne progresivni, ročni in umstveni delavci uspešno pridobivati. Prav tako ne more industrija in obrt cveteti in uspešno konkurirati, če je premalo zavarovana z uvozno carino oziroma v državi preveč obremenjena z neposrednimi davki (pridobnina, dohodnina, davek na poslovni promet itd.). Če hočeš presoditi, ali so davki, ki sta jih sklenila državna in oblastna skupščina, pravično porazdeljeni, je nujno potrebno, da se poučiš o najvažnejših davčnih vprašanjih in da razmotrivaš, kako vplivajo razni davki na tvojo pridobitnost. Zanimaj se potem tudi, kako se odmerjajo davki, kakšno je davčno upravno postopanje in katere pravne leke imamo. Imej v evidenci tudi davčne predpise, davčna vplačila in se nezapadle davčne obroke itd.

(Dalje prihodnjici.)

Državo reši edino le kmetijska vlada, ker samo ona bo ubila korupcijo

navzoči ali ne. Glasovanje po reški debati je to nedvomno dokazalo.

Zemljoradniški klub je torej proti takšni zavzeli najostrejši opoziciji, znatno ostrejši ko Jugoslovanski klub. »Slovenec« pa piše, da hoče Pucelj klub, (tudi to imenovanje zemljoradniškega kluba je lep prispevek k karaktizaciji »Slovenca«) omogočiti vladni večini!

In v hipu, ko stopa zemljoradniški klub v najostrejšo opozicijo, približno »Slovenec« ono skrajno perfidno opombo, da se »opaža v zemljoradniškem klubu, odkar je vstopil vanj poslanec Pucelj vladni prijaznejši kurz.«

Gospodje duhovniki! Ali je res na Slovenskem katoliška misel tako padla, da morete priporočati list, ki tako grdo laže in obrekuje, kakor smo za »Slovenca« že opetovano dokazali, ki je bil zaradi častikraje tolikokrat obsojen kot noben list in ki je vrhu tega glasilo »katoliške« intelligencije, kot »katoliški« list? Ali se vam v resnici ne zbudi lest? Ali res ne prevdarite posledice vašega priporočanja?

V interesu katoliške misli bi pač iskreno želeli, da takšne laži v »Slovencu« v bodoče preprečite!

Interpelacija tov. Pucija.

Kakor smo svoječasno poročali, je na tožbo nekaterih delničarjev Celjske banke Posojilnice dovolilo sodišče hišno preiskavo na domu našega odgov. urednika Pucija, ne glede na to, da ga varuje poslanska imuniteta in da je za to treba predhodnega dovoljenja. Še več: v tem slučaju je žandarmerija izvršila hišno preiskavo na tistem nalog okr. sodišča v Vel. Laščah, brez pismenega rešenja, kakor to predvideva § 11 ustave tudi za državljane, ki ne uživajo imunitete.

Samoposeli je uveljaviti, da je moral tov. Pucelj iskati zadoščenja za takšno grobo gaženje ustave v Narodni Skupščini sami. In zato je vložil interpelacijo, ki je bila na dnevnem redu v četrtek popoldne.

Po obširnem govoru tov. Pucija, v katerem je točno opisal ves razvoj dogodkov s predzgodovino, izvršeno preiskavo in tehtne razloge, zakaj je pogazena baš točka 88 in ne samo 11, je odgovoril g. minister pravosodja in priznal, da je sicer kršen paragraf enajsti, da so oni, ki so to zagrešili, v disciplinarni preiskavi in da je pripravljen dati tov. Puciju polno zadoščenje, da pa je mišljenja, da točka 88, ni prekršena.

Tov. Pucelj je prvi del ministrovega odgovora vzel z zadovoljstvom na znanje, ni pa pristal na ministrovo tolmačenje glede paragrafa 88. V repliki je iznesel še nekoliko novih razlogov, ki so učinkovali tudi na vladne stranke.

V debato so posegli od klerikalcev posl. Kremžar, za demokrate dr. Pero Markovič, za zemljoradnike sam pred. sednik Vojta Lazič, za muslimane dr. Hranica, ki so vsi zavzeli isto stališče, ko tov. Pucelj, samo oficijelni govornik rad. kluba posl. dr. Sima Ilišević je bil mišljenja ministrovega in se je — blamiral.

Po desetminutni pavzi je namreč sam minister pravde g. dr. Vinko Perić premenil svoje prvotno mišljenje in odgovor, demantiral samega sebe in priznal, da je z izvršenjem hišne preiskave pogazena tudi točka 88. poleg točke 11. in je sprejel predlog zemljoradnika Dimitrijeviča, ki glasi:

»Narodna skupščina jemlje na znanje izjavo g. ministra pravosodja, da je podvzel vse korake, da se kaznujejo odgovorne osebe, ki so zagrešile hišno preiskavo v stanovanju g. nar. posl. Pucija in je mišljenja, da se s takim postopkom napram nar. poslancem krši imuniteta in zahteva od ministra pravosodja, da ukaze vsem sodnim in državnim oblastem v celih državah, da nedotaknjeno in neokornejše spoštujejo in čuvajo imuniteto nar. poslancev.«

Za ta predlog je cela skupščina glasovala soglasno.

Interpelacija je vzbudila tako v parlamentarnih krogih, kakor v širši javnosti veliko zanimanje in vsi beograjski časopisi o njej kakor o debati obširno poročajo.

Tov. Puciju so mnogi ugledni državni čestitali k lepemu uspehu, ki ga je dosegel v skupščini.

Gospod Pušenjak besedo imate VI!

Ob priliki interpelacije zaradi propostavne hišne preiskave na svojem domu, je imel tov. Pucelj v skupščini lep in učinkovit govor, ki ga pa vsled pomanjkanja prostora žal ne moremo približati.

Paš pa smatramo več ko za potrebno, da prinesemo vsaj en del Pucijevega govora dobesedno in sicer oni, ki govori o odgovornem uredništvu poslancev. Jasno in odločno je

povdaril tov. Pucelj, da bo takoj odložil odgovorno uredništvo, kakor hitro bodo storili isto njegovi nasprotniki. S tem je enkrat za vselej storjen konec raznim klerikalnim izgovorom, da je tudi naš odgovorni urednik nar. poslanec, zakaj samo v njihovih rokah je, da to preprečijo. Gospoda Pušenjak in Sušnik — izvajajte posledice!

Dotični del Pucijevega govora se glasi:

»Gospodo poslanici! — Ja vršim funkcijo kod svog partijskog organa »Kmetijskog lista« kao odgovorni urednik. Odmah vam iskreno kažem, da je to zla navika kod nas Slovenaca, da poslanik odgovara kao odgovorni urednik. Ali u tom slučaju ja to radim po nuždi. Taj običaj kod nas su zaveli u praksu moji poštovani kolegi iz Jugoslovanskog Kluba i ja sam opetovano uputio preko našeg organa poziv, da ako oni odlože te funkcije kod svojih organa onda ću i ja isto učiniti. Ja sam to očekivao naročito od kolege g. Pušenjaka, koji je morao radi te iste stvari da izdrži i neke šarmare (klofute) prilikom poslednjih izbora, ali kako izgleda, gospoda nemaju za ovakve stvari pravog razumevanja i tako sam prinudjen, da se služim i dalje sam istom zlom navikom, koju osudjujem.« —

Zadružni kongres v Celju.

V dnevih 5., 6. in 7. oktobra so se vršila v našem lepem Celju za kmetijsko gospodarstvo in zadružništvo zelo važna zborovanja. Dne 5. oktobra se je vršil občni zbor Glavnega zadružnega Saveza kraljevine SHS, dne 6. oktobra jugoslovanski zadružni kongres, dne 7. oktobra pa je praznovala celjska Zadružna zveza svoj 40-letni jubilej.

Poleg številnega zastopstva jugoslovanskega zadružništva so se udeležili kongresa tudi inozemski zadrugarji. Tako je zastopal francosko konzumno zadružništvo dr. Fauquet, ravnatelj mednarodnega urada za delo, bavarsko kmetijsko zadružništvo so zastopali komercialni svetnik Löwenack in ravnatelj Neumayer in Gagel, avstrijsko zadružništvo je zastopal Pohl, češko zadružništvo pa dr. Hulka, tajnik Osrednje zveze čeških kmetijskih zadrug. Poleg tega so se udeležili kongresa zastopniki našega kmetijskega ministristva načelnika dr. Stojkovič in Sanchin, zastopnik trgovske in obrtne zbornice Ivan Mohorič, celjski župan dr. Hraševac ter dr. B. Vošnjak.

Jugoslovansko zadružništvo so zastopali: Glavni zadružni savez njegov predsednik dr. Anton Korošec in tajnik dr. Prohaska, Glavni Savez srbskih zemljoradniških zadrug v Beogradu upravnik Miha Avramović in Nikolić, Savez nabavljalčih zadruga državnih namestnika predsednik Miloš Stibler, Hrvatsko - slov. gospodarsko društvo v Zagrebu gen. ravnatelj dr. Poljak, Središnji Savez hrvatskih seljaških zadruga v Zagrebu ravnatelj Galjer, Predavac, Kopač in Grabović, Srbsko poljoprivredno društvo v Beogradu predsednik Kosta Glavinčić, Savez zdravstvenih zadruga dr. Količ, Osejsko gospodarsko društvo kao središnja zadruga inž. Zoričić, Kurjaković in Kerkovan, Zadružno zvezo v Ljubljani podpredsednik B. Remec in tajnik Krall, Muslimanski kmetijski Savez v Sarajevu ravnatelj Hadžić, Zadružno zvezo v Celju predsednik dr. Božič in ravn. Lesničar, Zvezo slovenskih zadrug v Ljubljani predsednik ing. Zupančič, Bukovec, Mrmolja in Trček, Kmetijsko društvo za Slovenijo podpredsednik prof. Jarc, ter mnogi zastopniki poednih slovenskih zadrug.

Občni zbor in seja.

Glavnega zadružnega Saveza kraljevine SHS sta se vršila v petek dne 5. oktobra. Vseled obilice poslov sta se nadaljevala in končala v soboto, dne 6. oktobra zvečer. Na občnem zboru so se podala poročila ravnateljstva, tajnika in blagajnika, ki so bila po daljši in temeljiti debati sprejeta. Dalje se je določil dnevni red zadružnega kongresa in rešilo druge tekoče poste. Med drugim se je vpeljalo v svrhu lažjega poslovanja izvršilni odbor, v katerega so bili izvoljeni kot predsednik dr. Korošec za podpredsednika pa Avramović, Pušenjak in Nikolić. Obravnavalo se je zlasti vprašanje kreditov zadružništvu pri Narodni banki, ki je zadružništvu zelo nenaklonjena, vsled česar se je njeno postopanje ostro kritiziralo. Sklenilo se je sklicati anketo in povabiti zastopnike Narodne banke, da se to vprašanje ugodno reši in omogoči tudi zadružništvu kredite pri Narodni banki.

Jugoslovanski zadružni kongres,

ki se je vršil v soboto 6. oktobra v polni dvorani Mestne hranilnice je jako dobro uspel. Kongres so pozdravili v toplih in izbranih besedah dr. Fauquet, zastopnik francoskega zadružništva, dr. Hulka, zastopnik čeških kmetijskih zadrug, dr. Stojkovič, zastopnik kmetijskega ministristva, M. Avramović, zastopnik srbskega zadružništva in dr. Hraševac, celjski župan.

Nato so posamezni strokovnjaki poročali o najnovejših sodobnih zadružnih vprašanjih. O poročilih so se sprejele resolucije, ki so za kmetijsko zadružništvo velike važnosti, zato jih bomo v prihodnji številki dobesedno približali. Poročila so bila sledeča:

I. Razni tipi zadružništva v Sloveniji, poročal dr. Basaj. V uvodu je opisal potrebo in razvoj kmetijskega zadružništva, okoliščine v katerih se je razvijalo in može, ki so si stekli največjih zaslug za slovensko zadružništvo. Potrebno in koristnost zadružništva nam najlepše dokazuje dejstvo, da se je isto v kratkih treh desetletjih tako lepo razvilo, da zavzema danes v slovenskem narodnem gospodarstvu tako odlično mesto, in to navzlic temu, da je bil naš skromni narod močno zatiran od nemških mogotcev, ki so mu neomejeno vladali in od silnega tedaj še večinoma njegova velekapitala, ki sta ga predvsem ovirala, da se ni mogel gospodarsko razviti.

II. Poročilo o novem zadružnem zakonu je podal zadružni načelnik Miloš Stibler. V naši državi imamo 5 različnih zadružnih zakonov, ki so poleg tega že vsi več ali manj zastareli. Zato je že zadružni kongres leta 1920 naročil Milošu Stiblerju, tedanjemu načelniku ministristva za kmetijsko, da se sestavi enoten načrt modernega zadružnega zakona, kar je tudi storil in predložil svoj načrt zakona o gospodarskih zadrugah. Že lanskemu zadružnemu kongresu, ki se je vršil v Splitu. Zato o načrtu zakona ni podrobneje poročal, ampak je omenil le nekatere spremembnevalne in dopolnilne predloge. Da pridemo enkrat do enotnega in modernega zadružnega zakona, je predlagal kongresu resolucijo, da se čimprej predloži parlamentu s dopolnilnimi predlogi izdejan načrt zadnjega zakona.

III. Poročilo o davčni reformi

je podal dr. Prohaska, tajnik Glavnega Zadr. Saveza. Je poročilo za našega kmeta in zadružništvo velike važnosti, zato bomo o istem v prihodnji številki izčrpnje poročali in približali tudi zadnevno resolucijo.

IV. Poročilo o zadružnem zavarovanju je podal dr. Cilek in Zagreba. Povdarjal je veliko važnost zavarovanja za kulturni prosep naroda v obče, posebno za kmetijski stan. Kakor vsake stvari, tako se je velekapitalizem poprijel tudi organizacije zavarovanja. Toda ker velekapitalizem pri tem ne zasleduje koristi zavarovancev, zato je za splošnost škodljiv. Če kaj, potem je izkoriščanje zavarovanja po velekapitalizmu zločin nad narodom. Zato je nujna dolžnost zadružništva in zadrugarjev, da se posvečijo pozadružnemu zavarovalništvu. Pri tem zadružništvo ne bo samo vršilo socialnega gospodarskega dela s tem, da bo izključevalo posamezne kapitaliste, ki sedaj odirajo zavarovance, ampak si bo z rezervami pridobilo tudi znatna sredstva za ostalo gospodarstvo. Danes pa banke s temi rezervami odirajo našega malega zavarovanca, vsled česar ni čudno, da so pač visoke zavarovalne premije, a nasprotno neznatne odškodnine, če se jih sploh dobi.

V. Poročilo o zdravstvenih zadrugah

je podal dr. Količ iz Beograda. Zdravje naroda je predpogoj njegovemu gospodarskemu in kulturnemu napredku, zato je treba tudi zdravstveno znanje in zdravniško pomoč organizirati. Najbolj prikladna oblika take organizacije je zadruga, kar se je doslej pokazalo v Srbiji, kjer se je ustanovilo po voljski nekaj zdravstvenih zadrug. Ker bomo o tem važnem predmetu še spregovorili, zato ga ne bomo tu vsled pomanjkanja prostora obširneje opisovali.

Udeleženci so z napačnim zanimanjem sledili poročilom in tudi niso štediti s pohvalo, kar najbolj dokazuje veliko potrebo zadružnih kongresov in srečno izbrani dnevni red istih: razpravljanje o možnostih in načinih pozadružnega gospodarstva.

Zadružna Zveza v Celju

je obhajala letos svojo 40. letnico. V proslavitev tega jubileja se je vršilo po kongresu v nedeljo 7. oktobra slavnostno zborovanje v dvorani Mestne hranilnice, katerega so se udeležili vsi posestniki kongresa in številni zastopniki štajerskih zadrug, ustanovljenih po celjski Zadružni Zvezi. Ti številni zastopniki zvezništvu člane so s svojo navzočnostjo najlepše dokazali lepo zadružno disciplino, ki vlada v Zvezi in hkranje do nje, ki jim je v resnici prava matca.

Zborovanje je vodil zvezni predsednik dr. Božič, ki je v izbranih besedah opisal plodonosne uspehe jubilejantje in se spominjal pokojnih prvoboriteljev, ki so Zvezo ustanovili in položili solidno podlago v lep razvoj, ki ga je dosegla.

Nato so bile izročene častitke tu- in inozemskih zastopnikov centralni zadružni organizaciji.

Končno je ravnatelj Lesničar lepo opisal razvoj Zveze, okoliščine, ki so

povzročile njeno ustanovitev in težkote, s katerimi se je morala boriti in ki jih je slednjič uspešno premagala in se razvila v današnjo vzorno zadružno matco.

Ko je bil dnevni red izčrpan se je predsednik dr. Božič zahvalil vsem udeležencem, ki so pripomogli k temu lepo uspelemu slavlju in zaključili zborovanje.

Priznati se mora, da gre za dobro uspehi kongres zasluga predvsem Celjski Zadružni zvezi in njenim vnetim funkcionarjem, predvsem predsedniku dr. Božiču in ravnatelju Lesničarju, ki sta se potrudila, da se je vršilo vse v lepem redu in da so odnesli udeleženci lep spomin tako na Celje, kakor tudi na štajersko napredno zadružništvo.

„Domoljubove“ laži.

Ta list je podeželski organ ljubljanskega škofa in tistih tiskovnih kanonikov, ki komandirajo bivšo katoliško, zdaj jugoslovansko tiskarno. Kakor smo včasih slisali, je namen tega lista pripeljati dobro, verno slov. ljudstvo zopet nazaj h Kristusu Kralju. (Koliko bolje, da ga nikoli niste odvajali!) V ta vzvišeni in plemeniti namen se »Domoljub« poslužuje laži, obrekovanja, zavijanja in natolcevanja. Zato je uspeh tako minimalen. Zlasti naša stranka in naši može so tako rekoč edina vsebina tega podlega papirja, ki tekmuje ne samo v hudobnosti in pokvarjenosti, nego tudi v neumnosti. Časih so flavez tega lista tako bedaste, da je škoda papirja in črnih za odgovor. Zanimivo je od časa do časa pogledati kako bije samega sebe, to garjevo člene po zobeh. V predzadnji številki piše pod naslovom »Pucijeva koruza« od konca do kraja izmišljeno laž, da je to Pucelj »skomandiral«.

To je smeja po deželi v pastirskih kraji in županiji, ki so dobili svoječasno okrožnico žitnega zavoda, ki jim je nudil »po intervenciji neumnega posl. Štanjca« doseženo vladino koruzo. In koliko se je trudil mali možček iz Dolenjskevati ob tisti priliki za osebno reklamo! Poln Slovenec in poln Domoljub! Škafjevič telegrami! Kakšen dobnostnik lažnega ljudstva.

Zdaj pa, ko je za to malovredno, deloma pokvarjeno in že povzeto koruzo prišel polovico previsok račun, zdaj ji je pa glaslice gesla »nazaj h Kristusu Kralju« prekrstilo v »Pucijevo koruzo«.

Res, strašno, česa vse si ne upa škof »Domoljub« nuditi svojim pobožnim backom!

Pismo z dežele.

Čenjeni gospod urednik »Kmetijskega lista«: Ne imajte me za zahrbtnega, ker se šele sedaj pri Vas prvič oglašim. Oprostite mi, pa stvar je ta-le:

Kot veren pristaš SLS, ter zvest narodnik in bralec »Domoljuba« sem Vaš »Kmetijski list« sovražil tako, da ga sploh v roke nisem hotel prijeti. Verjel sem »Domoljubu« in mislil, da je res tak hudil, kot kakršnega ga je slikal »Domoljub«.

Le počasi sem dorastel ter pričel misliti, če ne bi bilo dobro, da tudi jaz včasih pogledam, kakšen list da je to. Bom vsaj videl kaj pravi eden in drugi in če bom oba primerjal tudi nemara uganil, kdo da bolj pošteno misli.

Zlasti se mi je pa čudno zdelo, kako da ima ta Vaš Pucelj v naši državi takšno moč, da je vedno vsega kriv, kakor piše »Domoljub«. Zato sem sklenil, da grem na Mali Šmaren na Bled in da vidim kakšen rogač da je Pucelj, ko še beograjska »čaršija« vse tako naredi kakor on hoče.

No, in sem Pucija videl. Pa ni bil tako strašen, kakor sem mislil. Meni se je zdel kot navaden kmetijski poštenjak. In sem ga poslušal. — Skoraj sem spoznal, da ta »hudač« veliko bolj pošteno in odkritosrčno govori, kakor pa tisti, katerim sem dosedaj sledil. In oči so se mi odprle in spoznal sem vso resnico. Sicer v resnici malo pozno, pa zato svojo prejšnjo slepoto tem bolj odkrito obžalujem.

Vrnil sem se domov. Radoveden, kaj da pišejo listi o Kmečkem prazniku na Bledu, jih vzamem v roke. Ker sem bil sam na prazniku bom vsaj sedaj spoznal, kateri list da piše po pravici.

Dobim najprej v roke Žerjavovo »Jutro«. Začuden berem, da nas je bilo na Bledu samo 5 do 6 tisoč; pa še ti da smo bili do malega sami romarji. Eh, sem si mislil; presneto mora biti gospoddom neprijetno, če doživi kmet lep dan, da tako grdo lažejo. Tisti kmetje na Bledu morajo biti na pravi poti, ker je gospoda tako jezna! Pa zakaj da se kregajo nad romarji. Zakaj pa ne bi mi kmetje gredoč na Bled obiskali tudi naših Brezji. Vsaj stopimo tudi v Ljubljani v cerkev, kadar nosimo davke ali pa imamo kakšne druge opravke.

Z nestrpnostjo sem pričakoval drug dan »Slovenca«. Ta je katoliški list, sem si mislil, ta bo gotovo povedal po resnici. Pa kaj vidim! Ravno to, kar »Jutro«, pravi tudi »Slovenec«. No, ta je pa lepa, sem si mislil. Olej jih no, kako oba eno kost glodata. Presneto

mora jim iti kumrno, če nimata druge hrane. Res, lepa zaveznika to! Pri nas doma pa kriče čez »Jutrovce«, da bi si kmalu usta pretregali. Pogledam nate še v »Domoljuba« in ta piše seveda o kmetiskem prazniku isto ko »Domovina«. Klerikalen list za kmete piše o kmetiskem prazniku prav tako ko liberalen list za kmete!

Tedaj sem pa imel zadost! Pograbim vse »Domoljube« ter jih vržem tja, kamor spadajo — namreč na gnoj!

Ne bi Vam vsega tega pisal gospod urednik, da ne bi danes bral v »Domoljubu«, da sta se Pucelj in Žerjav dogovorila, da bosta skupno udarjala po svojih listih po klerikalcih. Sedaj pa sem prepričan, da je ravno nasprotno res in sedaj imam enih ko drugih dosti.

Povejte zato gospod urednik gosp. Puciju, da bom prav kmalu prišel v Ljubljano in vstopil v vašo stranko. Pozdravljeni!

Pokrajinske vesti.

(Občni zbori okrajnih organizacij.)

Dne 14. oktobra ob 8. uri v gost. pri Recerju, sv. Lenart v Sl. Gor.

Dne 14. oktobra ob 8. uri v gostilni Horvat v Gor. Radgoni.

Dne 21. oktobra po deseti maši pri Ivanu Kuželju v Kozjem.

Dne 21. oktobra ob poljednatih v hotelu »Balkan« v Slovenjgradcu.

Dne 28. oktobra ob 10. uri v hotelu Beograd v Sl. Bistrici.

(Tovariši!) Kadar slišite kakšnega pristaša klerikalne stranke, ki govori, da je bil centralizem upeljan z vidovdanskim »ustavo, ga vprašajte, kdo je podpisal pooblastilni zakon, ki je dal Beogradu vso moč, kdo je podpisal zakon o raztegneti srbskega vojnega zakona na vso državo, kdo je napravil premoženje Kranjske, kdo je bil v vladi po preobratu, ko se je centralizem rodil? Tudi če boste dosegli Metuzalemove leta, odgovora na svoje vprašanje ne doživite, ker klerikalci bi potem morali priznati, da so edino oni uvedli centralizem.

(»Dvojen Pucelj.«) Pod tem blestelim naslovom piše »Slovenec« od 5. oktobra, da Pucelj ni prišel na sebo skupščine, ko se je glasovalo za povzdanje dnevnice klerikalni gospodi. Resnično, poslanca Pucija na tej seji ni bilo, ker je imel dva shoda, enega v St. Jerneju, drugega v Kostanjevici, ki sta oba sijajno izpadla, kar je vzrok vaše jezice. Kakor smo po eni strani hvaležni »Slovencu« za priznanje, da bi bil morda tov. Pucelj preprečil s svojo prisotnostjo povzdanje, česar ni moglo 24 klerikalcev, tako moramo na drugi strani izraziti svoje začudenje: kako vraga pa, da se vam je tako mudilo s povzdanjem, da še Pucijevega povratka niste mogli pričakati? Konstatirajte nadalje koliko je manjkalo ta dan klerikalcev, da pomedete najprej pred svojim pragom! Kar pa se tiče častnega naziva o »zloglasnem žargonu Kmetijskega lista«, si usojamo staviti pohlevno vprašanje: Kako pa nazivate pri vas slog, katerega se poslužuje »Domoljub«, ki pa je vreden edinele barab?

(Nedolžni Andrej Kalan.) Stolni proš, nosilec druge mitre v ljubljanski knezoškofiji, preč. g. Andrej Kalan je predsednik katol. tiskovnega društva, ki je lastnik Jugoslovanske tiskarne. Ta tiskarna je izdala pred volitvami grd pamflet, ki se je zdel celo klerikalni gospodi preostuden za javnost, pa ga zato ni stavila na književni trg, marveč ga razposlala le najvernejšim po deželi za vsako vas po en izvod. Mazaček teh ostudnih klevet se ni podpisal, niti ni tiskarna objavila, kdo odgovarja pred zakonom. Sepetali so to in ono, »priatelji« dr. Brejca v stranki sami so hoteli oklevetati, da je to svinjarijo spisal on sam, česar nikoli nismo mogli verovati. Seveda je tovariš Pucelj po svojem zastopništvu takoj vložil tožbo, čim je dobil knjigo pred oči, kar ni bila lahka stvar. In njegov pravni zastopnik je vložil tožbo — razume se — najprvo proti gospodarju hiše preč. gospodu stolnemu prošu in le iz previdnosti tudi proti ravnatelju tiskarne g. Dragotinu Čecu. Ali mišne ni mogel misliti, da bo visoka gospoda valila krivdo na uboga gospodarja in se skrivala za hrbet tiskarskega ravnatelja, ko je znano, da se nobena črka v Jugoslovanski tiskarni ne sme premakniti brez dovoljenja rdečeličnih korajev. Pa se je le zgodilo to čudo. Prelat Kalan je tajil vsako krivdo, osumljeni dr. Brejc ga je sijajno odbranil in tov. Pucelj je moral plačati zato še honorarja 292 Din. Siromašni Dragotin Čec je sicer obsojen, gospod stolni proš pa so nedolžni. — Takšni so paragrafi in takšna je pravica in hlapec Jernej je ne bo našel preč, da bo udaril.

(Gospod Žebot) ali boste molčali? — »Jutro« poroča o raznih korupcijskih aferah, ki so prišle na dan na mariborskem magistratu. Ravnatelj klavnic

Kern je sleparil z mastjo na debelo. Sleparije pa je uganjal nekaznovano, ker je dal raznim mestnim velikašem masti zastopnika. Prodajal je tudi gnoj, med drugim poslancu Žebotu in sicer voz po 20 kron. Zelo je kompromitiran dr. Leskovec, eden od voditeljev mariborskih klerikalcev. Tako si je kot gerent dal izplačati rodbinske doklade, pa čeprav je bil obenem pravni zastopnik občine. Šlo mu je tako dobro, da si je kupil 2 milijona kron vreden vinograd. — V Ljubljani, ko tudi v Mariboru se socialistično-klerikalno gospodarsko uveljavlja le v škodo davkoplačevalcev. Povsod je korito glavnice, vse drugo pa je postransko.

(Gospodum, ki odločujejo o pisavi katoliškega tiska.) Mislili smo, da so bile na katoliškem shodu izrečene besede o potrebnosti dosejega tiska vsaj toliko resne, da bodo »katoliški« listi ko »Domoljub«, »Straža« in »Slov. Gospodar« vsaj za mesec dni prenehali s svojim ostudnim psovanjem in še bolj ogabnim klevetništvom. Pa smo se v sramoto »katoliškega« tiska kruto zmotili in v glasilo g. Korošca, v »Straži« čitamo na naslov g. Pucija tako prostaške napade in pisane v takem tonu, ki se ga poslužujejo običajno le barabe! Ni naša stvar, da bi vzbujali gospodom, ki odločujejo o pisavi »katoliškega« tiska vest, pač pa bi jim stavili eno vprašanje: »Ali hočete, da jim vračamo milo za drago? Ali želite, da pričnemo mi pisati o potih dohodnikov — politikov, kadar odlože svoj duhovniški ovratnik? — Morebiti bi gospodje potem razumeli, da to večno psovanje naših voditeljev rodi tako ogorčenost, ki mora voditi do najostrejših in zato tudi ne čisto lepe borbe.

(Mica Kovačeva) se je pojavila na Bledu in to med najodličnejšimi gosti. Na Bledu je bilo namreč osnovano »Internacionalno hotelsko in kopališko društvo«, da osnuje igralnico, kakoršna je v Monte Carlu. Visoki gospodje so dali obrtnikom vse polno dela, ki so ga obrtniki tudi pošteno izvršili. Ko pa je bilo treba plačati, ni nihče hotel o tem nič vedeti, pa čeprav so bili v upravnem svetu družbe taki gospodje, ko Ivan Hribar in Anton Kristan. Ves denar je namreč bil porabljen za pojedine. Upamo, da pridejo obrtniki vseeno do denarja, kajti tudi za »odlično« gospodo mora veljati zakon.

(Med klevetnike spomina Stamboljskega) je zašla tudi socialna demokracija »Zarja«, ki je pisala o sedanji tragični revoluciji bolgarskega delovnega ljudstva sledeče: »Bolgarska vlada preganja zemljoradniško stranko Stamboljskega prav tako, kakor je preganjal Stamboljski svoje nasprotnike. Buržuazija si je vedno enaka.« Naj pove »Zarja«, katerega svojih nasprotnikov je dal Stamboljski tako mučiti, kakor dela sedanja vlada Cankova redno! Z dokazi na dan, pa ne s klevetanimi! Kar pa se buržuazije tiče, pa mislimo, da jih je okoli »Zarje« dokaj več, kakor pa jih je bilo pri bolgarskih zemljoradnikih. Kajnega gospod doktor Korun!

(Kakšna bo avtonomija), če bodo vladi klerikalci, to dokazuje sijajno klerikalno komunistična večina v avtonomni Ljubljani. Dolgove delajo, da se kar kadri in vsa njihova gospodarska umetnost obstoji v tem, da nastavlja svoje pristaje, katerim zvišajo plače, davkoplačevalcem pa davke. Obenem se pridno vozijo z mestnim avtomobilom na zabave in sicer tako nerodno, da so pokvarili avtomobil, ki bo sedaj na mestne stroške popravljen. To bo veljalo samo 200.000 kron. Mestna blagajna je vsakega prvega prazna in oktobra so komaj spravili skupaj denar za plače uradnikov, ker noče posojati ljubljanski občini denarja več niti ljubljanska »Mestna hranilnica«. In takli ljudje, ki ne znajo voditi niti ene občine, naj vodijo vso Slovenijo! Gorje davkoplačevalcem in ljudstvu, če jim bo vnovič zapadlo svoje glave!

(Nekdaj in sedaj.) Pred vojno je vsak Nemec smatral za veleizdajstvo, samo da je kdo omenil Švico. Sedaj pa se »Gottscheer Zeitung« poteguje za ureditev nacionalnega vprašanja po švicarskem vzoru. Tudi mi smo za likvidacijo nacionalnih sporov in če je ta dosegljiva le na ta način, kakor je to izvršeno v Švici, potem smo tudi s tem zadovoljni. Toda cenjeno glasilo kočevske nemške kmetijske stranke bi vpozorilo na to, da prebivajo vsi trije narodi v Švici kompaktno in da je tem zato ureditev manjšinskega vprašanja zelo lahka. Pri nas pa so razmere čisto druge. Pa tudi pri nas bi bili že davna bližje švicarskim razmeram, če ne bi pred vojno temu med drugim tudi Kočevarji tako odločno nasprotovali.

(Brezovica.) Odlična kmetijska beseda. V nedeljo, dne 7. oktobra je bila tu važna seja krajne organizacije SKS. Seje so se razven dveh odbornikov udeležili vsi člani polnoštevno. Na seji se je živahno razpravljalo o sedanjem gospodarskem in političnem položaju. Opažati je, da se je ljudstvo pričelo živahno zanimati za tekoča vprašanja. Pretresalo se je zlasti ogromno povišanje davkov in kuh.

Po daljši debati je bilo sklenjeno, da se protestira proti tem novim nepotrebnim in krivičnim bremenom. Obenem pa se je izrekel tudi oster protest proti očetom in starišem Markovega protokola, s katerim je bila omogočena sedanja vlada, ki je naložila kmetu vsa ta neznošna bremena. Ne pomaga prav nobeno zavijanje po klerikalnih listih. SLS je sklenila sporazum z radikali in je zato soodgovorna za vsa dejanja, ki jih store radikali. Zato pa velja tudi SLS v prvi vrsti protest ljudstva. Isti zmisel imajo tudi protesti klerikalnih občin proti kuluku in novim davkom! Občni zbor naše organizacije je podelil v vsakem oziru nad vse uspešno in se je na konec zbralo tudi 77 dinarjev za naš tiskovni sklad. Brezovčani pač vedo, da besede brez dejanj ne zaležejo in kot možje na mestu so tudi položili svoj del na oltar kmetijske misli. Živeli!

(Kostanjevica.) Na krasno uspelem občenem zboru naše organizacije so bili izvoljeni v odbor sledeči tovariši: Jože Jordan iz Malene (predsednik), Tone Košak iz Kostanjevice (podpredsednik), Polde Bučar iz Kostanjevice (tajnik), Tone Štravs iz Kostanjevice (blagajnik), kot odborniki pa: Lojze Kuhan, Tone Modnik, Janko Kerin, France Tomšič, Polde Košak in Jože Zagorac. — V širši odbor je bil izvoljen iz vsake vasi po en tov. Imena novozvoljenih odbornikov so nam porok, da bo novi krajevni odbor SKS v Kostanjevici v čast stranki in v ponos kmetijski misli. Živeli!

(Ljutomerski okraj.) Dne 30. sept. je imela tukajšnja okrajna organizacija SKS za Ljutomerski okraj v gostilni Kosi v Krizevcih svoj občni zbor. Na zboru je bil izvoljen sledeči odbor: za predsednika Rožar Andrej, Cven; za podpredsednika Škof Alojzij, višji živinozdravnik, Ljutomer; za tajnika Lipša Matja, Krapje; za blagajnika Rajhi Joško; Mota; za blagajnika Nemec Jakob, Okoslavci, Zemljiti Jakob, Radinici; Ing. Luša, Mala nedelja; Skuhala Franc, Križevci; Breznik Vincenc, G. Ivanjici; Seršen Franc, Cven; Borovčič N., G. Radgona; Novak Alojz, Veržej in Mohorič Ignac, Podgradje.

Politične vesti.

(Skupščina.) Položaj v skupščini je ostal neizpremenjen. Radikali dajo, kadar je ogrožena njihova večina Nemcem in Turkom kakšno novo koncesijo in vlada jim je zagotovila. Sedaj se razpravlja zakon o novih taksah. Zakon, ki je bil na zahtevo kmetijskih radikalnih poslancev nekoliko spremenjen bo gotovo sprejet, nakar bo skupščina do 20. t. m. odgojena.

(Zemljoradniki) so nastopili proti novim taksam z najostrejšo opozicijo in v znak protesta zapustili skupščino ter se ne bodo sej skupščine udeleževali tako dolgo, dokler bo v razpravi zakon o novih taksah. Klerikalci pa so ostali v skupščini ter tako pomagali radikalom.

(Številno ministrstev hoče zmanjšati) vlada in sicer se naj bi po širšem predlogu ukinilo 6 ministrstev (socialno, za agrarno reformo, za konstitucijo, za vere, za pošto in za zdravje). Po ožjem predlogu pa samo ministrstva za socialno politiko, agrarno reformo in konstitucijo ter event. tudi za vere. Svoječasno smo že povdarili, da je redukcija ministrstev neobhodno potrebna, ker je res preneumno, da imamo mi toliko ministrstev, kakor n. pr. Francija, ki ima 40 milijonov prebivalcev in 100 milijonov ljudi v kolonijah. Tudi je nerazumljivo, da se sploh more govoriti o redukciji uradništva, če se obenem ne reducira število ministrstev. Zaradi tega odločno pozdravljamo vsako redukcijo preštevilnih ministrstev. Brez vsega je jasno, da se more že po avstrijskem vzoru, ki ni niti najbolj, popolnoma brez škode prideliti ministrstvo za pošte trgovinskemu ali še bolje železniškemu ministrstvu, ono za vere prosvetnemu, kateremu bi se moglo dodeliti i ministrstvo za narodno zdravje. Agrarna reforma spada h poljedelskemu. Enako bi se moglo ukiniti ministrstvo za šume in rude in sicer bi oddelek za šume prišel pod kmetijsko, oni za rude v ministrstvo za javna dela. Ministrstvo za konstitucijo je sploh odveč in tudi kriča zaradi ukinitve ministrstva za socialno politiko ne razumemo popolnoma, ker bi se mogli brez škode vsi njegovi posli dodeliti notranjemu ministrstvu. Brez vsega je torej mogoče ukiniti ne samo 6, temveč 7 ministrstev. Kljub temu pa se z radikalno reformo ne strinjamo popolnoma, temveč ji celo v gotovem oziru prav ostro nasprotujemo. Radikali mislijo ukiniti 3 ministrstva, zato pa postavijo 16 državnih podtajnikov. Državni izdatki s tem ne bi bili zmanjšani, temveč celo povečani. kajti vsak podtajnik bi imel skoraj ministrsko plačo in moč. — Na drugi strani kaže vna na to, da ne mislijo radikali samo dodeliti ministrstvo za agrarno reformo in socialno politiko drugim ministrstvom, temveč da hočejo eno kot drugo popolnoma ukiniti. Mesto štedenja dobimo tako korupcijo in reakcijo! — In zato radikalnega načrta o re-

dukaciji ministrstev ne odobravamo!

(Demokratski poslanec Vejković) je odobral kuluk, »Slovenčeva« morala pa je takšna, da je sedaj kuluka kriv — Pucelj. Eh, kako ogabni ste v svojem brezmejnem sovražstvu. Pa tudi smešni! (Kolklo je fašistov?) V pogovoru z dopisnikom pariškega lista »Echo de Paris« je dejal Mussolini, da šteje danes narodna milica, kakor se imenuje fašistična garda, okoli 300.000 mož. V slučaju mobilizacije pa naraste do število na 800.000. Vsi so dobrovoljci, zapovedujejo jim pa častniki, katere morajo brezpogojno ubogati. Fašistična stranka šteje 2 milijona članov in sicer 900.000 pravih, 100.000 naraščaja in 1 milijon delavcev. (Da je med njimi velik del komunističnega prepričanja, seveda Mussolini ne pove.)

(Protest proti nasilju bolgarskih krvnikov) so izdali poslanci kmetijske in komunistične bolgarske stranke. V tem protestu pravijo poslanci: »Ko je ušla narodno vstajo na Bolgarskem s pomočjo topov, strojníc in ruskih Vranglovih čet, se Cankova vlada sedaj maščuje nad mirnim in neoboroženim prebivalstvom. Ranjenci, atreiranci in ujetniki so masakrirani, družine upornikov so poklane, vasi požgane. Zverinstva, ki so jih izvršile vladne tolpe, se ne dajo opisati. Smrt in uničenje leži nad opustošeno deželjo. Ampak civilizirana Evropa se za ta grozodejstva seveda ne meni. Gre za Slované — in zato Evropa molči!

(Zakaj so propadli na Bolgarskem komunisti?) Predvsem je bila revolucija preslabo pripravljena. Komunisti so bili večinoma mladi ljudje, pa niso dovolj računali s težkimi življenja. Imeli so dalje premalo orožja. Iz Rusije vtiho-tapljenorožje ni zadostovalo niti za vzhodno Bolgarsko. Revolucija ni zbruhnila po vsej Bolgarski nakrat, temveč napreje v južni Bolgarski in nato v srednji in severni. Vlada je mogla tako zaporedoma vstajo zadušiti. Velika pogrška komunistov je, da niso znali pridobiti popolnoma zemljoradnike, ker so prepozno stopili z njimi v stik. Končno pa je treba tudi omeniti nad vse trdo roko bolgarske vlade, ki je zagrabila revolucionarje neusmiljeno in ki je imela v ruskih vranglovcih in macedonskih četah silno oporo.

(Pri volitvah na Slovaškem) so doživele češke vladne stranke poraz. Ker so dobile samo 69 mandatov, dočim je dobila opozicija 135 mandatov. Najmočnejša opozicijska stranka je Hlinkova stranka, ki je na las podobna Radičevi, samo da farba Hlinka Slovaške s pomočjo vere. Radič pa s pomočjo hrvaške kulture. Hlinkovci so dobili 69 poslancev, ravnotoliko vse vladne stranke. Od vladnih strank so odrezali najbolj češki agrarci in brez njih bi doživila vlada popoln poraz. Zmaga slovaških separatistov pa bo uplivala seveda na češko politiko ravno toliko, ko Radičeva na našo, namreč prav nič. Ves uspeh razdiralnega dela Radiča in Hlinka je pač samo v tem, da zavlačujeta ozdravljenje države.

(Nemčija.) Vsled popolnega poloma marke, ki je sedaj najmanj vreden denar na svetu, je nastopila resna nevarnost, da izbruhne v Nemčiji revolucija. Pripravljeni so to revolucijo tako monarhisti, ko komunisti. Vlada pa je bila zaenkrat še kos svoji nalogi in je proglasila diktaturo. Vse državljanske svobščine so ukinjene in vlada je potem pooblastitvega zakona dobila od parlamenta moč, da izda razne ukrepe in zakone. To polno moč si je izprosil vlada, da more izvršiti davčno reformo in vse druge obveznosti, ki jo čakajo, če se hoče sporazumeti s Francijo. Francoska nareč ne bo odnehala in Nemčija bo morala volno odškodnino plačati.

Drobne vesti.

(General Maister.) osvoboditelj Maribora je upokojen. Bil je edini slovenski general v vojski. Ze zaradi tega je njegova upokojitev napočena. Ker je bil obenem upokojen tudi general Pilvelč, ki je bil edini hrvaški general v vojski, nima danes naša vojska niti enega hrvaškega ali slovenskega generala.

(Dr. Fran Jurčič.) eden naših najbolj zaslužnih narodnih delavcev in velik dobitnik slovenskega dilaštva je praznoval te dni v Ptutu svojo sedemdesetletnico. Jubilatnu naše iskrene čestitke.

Okrajni glavar dr. Lajnsič je premeščen. Motivi premeščitve mogoče niso idealni, toda stvarno bi bila utemeljena tudi upokojitev.

(Dr. Bonifacič) novolmenovanil splitski škof je dne 30. septembra nastopil svoje mesto.

(Vero adventistov) misli prepovedati minister dr. Janič.

(Sestane Male antante) bo to zimo v Beogradu. Sestanka se udeležijo zunanji ministri Beneš, Duca in Ninčić.

Baron Giesl, ki je vročil leta 1914 Srbi avstrijski ultimatum, je postal jugoslovanski državlan.

(V Poruhrju) so pričeli po nekaterih rudnikih in tovarnah delati. Posledica nemškega poraza.

(Na Bolgarskem) je zavlada po poročilu sofiške vlade popoln mir. Bolgarska zahteva, da ji izroči naša vlada v našo državo pobegle voditelje vstaje. Naša vlada pa je to zahtevo odklonila, ker jih smatra za politične begunce. — Volitve v sbranje bodo baše 18. novembra.

Vstaja staroturkov. — V Mali Aziji je izbruhnila revolucija staroturkov. Na njih

stran je stopil cel polk, proti kateremu je poslala angorska vlada drug polk. Prišlo je do krvave bitke, v katerem sta se oba polka skoraj do zadnjega moža pobila. Vstaja staroturkov pa je bila nato popolnoma zadušena.

Državni udar so hoteli uprizariti na Portugalskem konservativci. Revolucija pa je bila v kali udušena.

Rudarska stavka na Češkoslovaškem je vsled posredovanja vlade končana. Delavcem bodo nekoliko znižane plače. To je posledica narastka češke valute in isto se bo moralo zgoditi tudi pri nas, če trajno zraste vrednost dinarja.

Finsko-ruski diplomatski spor. Dva člana ruske razmejitvene komisije, ki določuje mejo med Rusijo in Finsko sta bila ubita. Ruska zahteva zato, da prime Finska morlice in da jih izroči Rusiji. Obenem naj plača Finska znatno globo. Obe zahtevi je Finska odklonila, češ da so umor izvršili ruski monarhisti na ruskem ozemlju.

Za predsednika kitajske republike je bil izvoljen Tsan Kung.

Kmetijski pouk na deželi

Oddelek za kmetijstvo priredi v prvi polovici meseca oktobra sledeča predavanja:

V nedeljo, dne 14. oktobra:

1. Dole pri Litli, predp., o izboljšanju kmetijstva, Jereb.
2. Poštnik nad Litljo, pop. o izboljšanju kmetijstva, Jereb.
3. Ambrus, o kmetijstvu, Kafol.
4. Cerklje, okr. Krško, o kletarstvu, Ambrož.
5. Škocjan, predp., o vzreji molzne krave, Pevc.
6. Šmarjeta, pop. o vzreji molzne krave, Pevc.
7. Drašiči, o vinarstvu, Konča.
8. Startitz, okr. Logatec, o gnojenju, Zdošek.
9. Koprivna na Koroškem, o živinoreji, Wernig.
10. Fram, o izboljšanju kmetijstva, Strekelj.
11. Zibika, o kletarstvu, Štamberger.
12. Sakatovel, Prekmurje, o odbir semena, Pavlica.

Gospodarstvo.

(Demokrati za tiskanje bankovcev). Ze vrbci čivkajo na strehi, da čim več bankovcev, tem manjša vrednost denarja. Kljub temu pa je nastopil demokratski milijoner Savčič za nadaljno tiskanje bankovcev, da se pomaga industriji. In ljubljansko »Jutro« mu seveda ploska. Mi smo proti tiskanju bankovcev odločno, ker nočemo iti po poti Nemčije. Kmetijsko delo je pošteno delo in zato hočemo, da smo plačani s poštenim denarjem, ki kaj velja. Kaj nam rabijo koši papirja, če pa z njim ni mogoče kupiti niti toliko ko včasih za eno samo srebrno krono. Pa o tem prihodnjič še več.

(Praznovanje praznikov.) Na zboru zagrebških gospodarstvenikov je bilo odločeno, da se letos praznujejo kot državni prazniki 1. december (dan ujednjenja) in 17. december (kraljev rojstni dan). Za letos se naj izjemoma praznujejo še vsi prazniki, tudi od papeža ukinjeni, dočim naj se drugo leto reducira število praznikov in se naj praznuje od državnih samo 17. december kot kraljev rojstni dan, od cerkvenih pa naj odpadejo: svečnica, Marijino oznanilo in Mala šmarnica. Na vsak način je čas, da se preveliko število praznikov reducira.

(Zvišanje poštnih pristojbin.) S 15. oktobrom se povečajo pristojbine za poštne zavojce sledeče: za zavojce do 3 kg je plačati 8 dinarjev, za zavojce do 5 kg 16, do 10 kg 25, do 15 kg 40 in 25 kg 50 dinarjev. Kot zafran bo skoraj draga naša pošta. Tudi ona deli blagoslov 18. marca.

(Stanje Narodne banke.) Število bankovcev je naraslo za 89.300.000 dinarjev na 5928 milijonov dinarjev, istočasno pa se je tudi povečala kovinska podlaga 4.300.000 na 445 milijonov dinarjev.

(5 in pol milijona zlatih kron) je prejel Narodna banka v soboto od Madžarske. Dobiti ima še 6 milijonov zlatih kron.

(Nove bankovce po 100 dinarjev) je dala tiskati naša Narodna banka na Francoskem. Bankovci bodo baše posebno lepo izdelani.

(Vrednost denarja.) Angleški funt od 397 do 399, ameriški dolar od 85 do 85,75, švicarski frank od 15,75 do 15,67, francoski frank od 5,10 do 5,15, italijanska lira od 3,87 do 3,90 in češka krona od 2,53 do 2,55 dinarja; en dinar je 820 avstrijskih kron in skoraj 10 milijonov mark.

(Nakup plemen. bikov sive pasme.) Kmetijsko ministrstvo namerava nakupiti za potrebe Južne Srbije približno 30 bikov enobarvne sive pasme v starosti 1 do 2 let. Ti biki se bodo v prvi vrsti nakupili od dolenskih živinorejskih zadrug. V to svrhu se bo priredil plemenski sejm v okrožju teh zadrug, na katerem bo posebna komisija vršila nakup. Kraj in čas sejma bo komisiji telegrafično javila, predvidena

(Preiskava groznega soka) glede sladkorja in kisline na vinarški in sadjarski šoli v Mariboru se vrši od leta 1921 dalje redno vsake tri dni, počenši vsako leto 24. septembra. Tudi letos so se te preizkušnje do 6. oktobra ponavljale petkrat. Zanimajo nas najprej

Leto	24. septembra		6. oktobra	
	sladkorja	kisline	sladkorja	kisline
1921	17-05 %	10- %	20- %	9-03 %
1922	15- %	11- %	18-05 %	10-03 %
1923	14-07 %	13-08 %	18-05 %	12-02 %

Največ sladkorja so imele preizkovane grozdne sorte:

1921	traminac	20-05 %	9- %	—	—
1922	beli burgundec	—	—	—	—
1922	laški rizling	18-04 %	9- %	—	—
1923	beli burgundec	—	—	18-05 %	9-03 %
1923	beli burgundec	17- %	12-06 %	18- %	11-05 %

Najmanj sladkorja so imele preizkovane grozdne sorte:

1921	rizling	15- %	12- %	—	—
1922	sipon	—	—	18- %	11- %
1922	silvanec	12-01 %	13- %	14-09 %	8-02 %
1923	silvanec	12-09 %	12-07 %	14-02 %	11-05 %

Preizkusi se nadaljujejo. Ugodno je-sensko vreme bo tudi letos kvaliteto še znatno zboljšalo, zato se ne smemo z začetkom trgatve prenagljati. Vendar bo letošnje vino pri nas v splošnem bolj kisel kot lansko, zato pa vendar dovolj sposobno vsaj za domačo trgovino, zlasti za umno mešanje z našimi

južnimi vini, ki so češče zelo alkoholna, a plehka (premalo kisla), kar ne ugaja povprečnemu vinopivcu. Vinarstva in sadjarska šola je v letih 1921 in 1922 končala vinsko trgatve še-le v prvem tednu novembra ter je pri tem dosegla najboljše uspehe.

Kmetijski ravnatelj A. Žmavc.

(Dunajski trg.) Živina: voli 11.200 do 17.000, biki 11.300 — 16.000, krave 11—14.000, teleta 21 — 27.000, pitane svinje 24 — 27.000, mesne svinje 26.500 — 31.000 za kg. Meso: goveje 16 — 48.000, telečje 22—42.000, zrezek 48 — 64.000, svinjsko 32 — 48.000, povojeno 36.000 do 48.000, ovčje 17 — 28.000. Konjsko 16 — 24.000, slanina 27 — 28.000 kron za kg. Jajce komad od 1700 do 1800 kron. Strojno maslo 40 — 66.000 skuta 16 — 24.000, rastlinska mast 21 — 23.000, ameriško maslo 26.600 — 28.000 domače maslo 34 — 36.000 K za kg. Sadje: češnje 1600 do 2500, jabolka 2 — 4000, hruške 2 — 10.000, grozdje 7 — 12.000, breskve 3 — 8000, orehi 10 — 14.000, brusnice 16 — 18.000 K za kg. Zelenjava: krompir 700 do 1200, špinača 1200 — 2000, zelen fižol 6 — 8000, zelen grah 4 do 8000, kislo zelje 3 — 3200, jedilne buče 1000 — do 1600, paprika 2500 do 3000, hren 16.000 do 24.000, čebula 1500 do 2000, česen 2000 — 4000 K za kg. Konji: lahki vprežni 3 in pol — 8 milijonov težki 5 — 12 milijonov, kočijaški 4 — 10 milijonov K za komad. Krma: sladko seno 140 — 160.000, detelja 140 — 180.000, slama 100 — 110.000 K za 100 kg. (Cene v avstrijskih kronah.)

(Uvoz našega vina na Češko.) Češka je izjavila, da je pripravljena dovoliti uvoz našega vina po istih pogojih, kakor ga je dovolila Franciji. Ali se bo zganila naša vlada?

(Količina vina so izvozile posamezne države?) Leta 1922 je izvozila največ vina Španija in sicer 2.600.000 hl. Za njo so največ izvozile: Portugalska (2.300.000 hl), potem Francija s 1.800.000 hl, Italija (885.000 hl), Ogrska 750.000 hl, Grška 150.000, Jugoslavija 150.000 hl in Bolgarska 30.000 hektolitrov.

(Uvozna carina na živino je na Češkem) znižana in znaša sedaj za vole 180, za biko 90, krave 90, mlado govejo živino 54, teleta 15, ovce in koze 7,50, za prašiče do 10 kg teže 4,50 in za prašiče do 120 kg teže 66 češkoslovaških kron.

(Praga je uvozila) lani 57.544 svinj, od katerih je bilo 44 odstotkov romunskih, 23 jugoslovanskih in samo 18 odstotkov domačih čeških.

(Izvoz svinj) je v bodoče dovoljen le po predhodnem pregledu svinj, to pa zato, da ne bodo slabe svinje vzele glasu naših svinj, kakor se je to že opetovano dogajalo. — Dosedaj je bila Nemčija eden glavnih odjemalcev naših svinj. Popoln propad marke pa je sedaj onemogočil vsako kupčijo z Nemčijo. Posrečilo pa se je nadomestiti nemški trg s francoskim in angleškim.

(Zetev tobaka na Bolgarskem) lo letošnje leto nad vse obilna in je zato pričakovati, da bodo cene tobaka zelo padle. V zvezi s tem je izdala bolgarska Agrarna banka svojim podružnicam navodilo, da ne dajejo pridelovalcem tobaka prevelikih kreditov. Posledica tega bo, da bodo pridelovalci tobaka zopet odvisni od meščanskih kapitalistov. Po izgubi politične svobode pride pač neizogibno gospodarski propad. To občutijo bolgarski poljedelci po smrti Stambolijskega.

(Številni madžarski bankovci) je prošli teden naraslo zopet za 61 milijard in znaša sedaj že 580.000.000.000 madžarskih kron.

(Viseči dolg Nemčije) je znašal dne 30. septembra 47 tisoč milijonov mark ali v številkah 47.000.000.000.000 papirnatih mark. Kljub temu je Nemčija najmanj zadolžena država, ker v papirnatih dinarjih ne znaša njen dolg niti 6 milijard.

Zadružništvo in kmetijska nadprodukcija.

Kmetijski zadružni list (Zemljeljske družstveni list), glasilo Osrednje Zveze kmetijskih zadrug v Pragi, je prinesel v svoji zadnji številki ponatis članka iz »Farm Bureau News«, ki ga je napisal Aaron Sapiro, svetovni specialist za zadružno trgovino in pravni zastopnik centralne organizacije ameriških farmarjev (kmetov). V članku odgovarja na osem vprašanih zadevajočih ameriško kmetijsko zadružništvo in kmetijsko nadprodukcijo.

Ker je članek jako poučen in veljajo več ali manj njega izvajanja tudi za naše razmere, zato priobčujemo v izčrpnem izveščku odgovore in prvi dve vprašanji:

1. Na kak način si zamišljajo kmetje pridobiti vpliv na svetovne cene svojih pridelkov? Sapiro odgovarja:

Kmetje se morajo organizirati v zadrug. Kjer nastajajo neenotni in prodajajo vsak za sebe, tam so brezpomembni. Če pa prodajajo potom zadrugo, so pa že važen član trgovine. Trgovina in njen uspeh je namreč odvisen od tega, v koliki meri jo obvladamo. Ako obvladamo (zdržujemo) v svojih rokah 80 odstotkov vsakeletnega pridelka te ali one rastline, moremo nastopiti na trgu kot vodilna sila in doseči mnogo večje uspehe, kakor

če razpolagamo samo z 20 odstotki blaga. Na tržne cene more vplivati samo oni, ki ima v svojih rokah večino ali vsaj znaten del tržnih predmetov. Zato posamezni kmet, ki združuje komaj tisočinko ali celo samo milijotinko pridelkov, na trgu nima na ceno niti najmanjšega vpliva. Imeti pa ga more, če je združen s tisoči drugimi kmeti v zadrugo, katera nastopi na trgu kot enoten prodajalec. Znatno vpliv na trg pa bi si mogli pridobiti tudi tedaj, če bi združevali samo 5 odstotkov ameriške produkcije. Opazili smok namreč, da je lažje organizirati industrijo tobaka, kakor pa industrijo pšenice. In to je deloma pravilno, kajti Združene države ameriške predstavljajo približno četrtino svetovne produkcije pšenice, dočim v nekaterih vrstah tobaka ameriška produkcija prevladuje. Svetovni trg pšenice obvladuje 6 držav: Kanada, Združene države, Avstralija, Argentina, Indija in Rusija (slednja v normalnih razmerah). Od teh izvažajo največ Združene države in Kanada. Ako bi se vsi ameriški kmetje, ki pridelujejo pšenico, združili v zadrugo tako, da bi obvladali vsaj trg ameriške pšenice, bi bil to v resnici velikanski in pri tem enotni činitelj za stabiliziranje svetovnih cen pšenice. In če bi poleg tega ameriški pridelovalci pšenice stvorili društvo za vnovčenje prebitka prostega žita za izvoz v Kanado, Avstralijo in morda tudi v Argentinijo, bi bilo to najboljši jamstvo za stabilizacijo svetovnih cen pšenice in bi bili tako kmetje (producers), kakor tudi konsumenti zavarovani pred špekulanti s pšenico v Liverpoolu in Chicagu. — Trdno sem prepričan, da se osnuje mednarodna zadružna organizacija za skupno vnovčenje izvoznih prebitkov. — Pa ni niti treba, da gremo tako daleč. Ako se kmetje organizirajo, si na ta način omogočijo obvladovanje zakona ponudbe in povpraševanja in kar je glavno, ostane jim na ta način naravna gospodarska posledica (dobiček), ki nastane vsled gibanja pridelanih množin. Neorganizirani pridelovalci bombaža (okoli 80 odstotkov) so n. pr. prodali svoj bombaž l. 1922, ko so cene padale, povprečno po 20 centov, čeravno je bila svetovna cena v tej dobi najmanj za 5 centov višja. Neorganizirani kmetje toraj niso bili v stanu obvladati trga, pa tudi zadostnega kredita si niso mogli oskrbeti, ki bi jim omogočil obvladovanje trga. — Nasprotno temu so trgovale z bombažem tudi zadružne zveze, v katerih je bilo združenih ostalih 202 kmetov. Ti so ob času padanja cen prav malo prodajali, da bi že itak padajoče cene še bolj ne potlačili. Da so mogli kmetje čakati s prodajo bombaža na ugodnejše čase, so preskrbele zadružne zveze kmetom 100 milijonov dolarjev kredita po 5 in ena četrtina odstotnem obrestovanju, da so mogli plačati delavce in kriti ostale pridelovalne stroške.

Pozneje, ko so pričele cene zopet rasti so zadružne zveze prodale bombaž po 25 centov in višje. Tako so zadružne zveze prihranile kmetom 23 do 25 dolarjev pri zavoju bombaža, katere bi sicer ostali v žepih špekulantov, konsument pa je moral itak v obeh slučajih enako drago plačati. Ta uspeh so dosegli na ta način, da so Zadružne zveze z rednim trgovanjem izkoristile zakon ponudbe in povpraševanja, t. j. niso ponujali tedaj, ko ni bilo povpraševanja po blagu, ampak so blago držali, dokler ni bilo povpraševanja in ga šele potem po malem pripuščali na trg. Isto velja tudi za živinorejce. Vendar je težje organizirati prodajo živine, ker nastane tu kombinacija, da se blago producira in istočasno prodaja, t. j. ker živina ni letni pridelek.

Vendar kmetom pri izrabljanju zakona ponudbe in povpraševanja, katero izrabljanje je mogoče samo onemuki, ki združuje večji del od katerega tržnega predmeta, kmet toraj samo, če je zadružno organiziran ne gre za špekulacijo, t. j. za neupravičeno podraževanje blaga, ampak jim gre izključno le za izključitev špekulantov in nepotrebnih prekupcev, ker s tem so že tudi dosegli svoj namen: prejeli pošteno, ali vsaj celotno plačilo za svoje delo.

2. Kako je mogoče z zadružno trgovino preprečiti nadprodukcijo poljskih pridelkov?

Sapiro pravi: Ni drugega sredstva kakor popularizacija preveč proizvajanih predmetov in vzgoja pridelovalcev kmetov. — Pridelke popularizirati je mogoče z reklamo, inserati itd., vendar to sredstvo ni zadostno, ker je uspešno le do gotove meje, le dokler se ne doseže nasičenja, t. j. popolnega kritja potrebe.

Edino z vzgojo in sporazumnim delovanjem kmetov med seboj je mogoče regulirati nadprodukcijo dandanes doseženo pogosto nadprodukcijo, kakor se je to n. pr. zgodilo pri zadnjem pridelku krompirja. Pridelovalci krompirja so bili popolnoma brez pomoči. Na trg je prišel približno normalni pridelek, a še ta je bil prodan po najnižje mogoči ce-

ni. Vsled tega je segnilo nad 70 milj. bušlev (1 bušel je okrog 35 litrov) krompirja v zemlji severnih držav, ker se ga vsled prenizke cene kmetom ni izplačalo izkopati. Teh 70 milj. bušlov, ki so segnili v zemljo je omejilo nadaljnji padec cen. Nadprodukcija vedno silno pritiska na cene, vendar je to mogoče izdatno omejiti, če so kmetje dobro organizirani, da ne vržejo vsi na enkrat svojih pridelkov na trg zato, da bi se izognili posledici nadprodukcije: padcu cen. To kmetje vedno store, kar kupci dobro vedo, zato blago nečijo kupovati, da s tem povzročijo padec cen in s padcem cen je za kmete katastrofa gotova.

Zadružna organizacija hočejo to preprečiti na ta način, da ne vržejo vsega blaga naenkrat na trg, ampak ga spuščajo le počasi in tako izrabljajo zakon ponudbe in povpraševanja. (Čim manj blaga, tem višje cene in obratno), med tem pa iščejo nove trge za izpečevanje prebitka. Ako ne morejo izpečevati vsega pridelka, kar se rado pripeti n. pr. pri krompirju, ki se ne drži dolgo, znači ostanek vsvo izgubo, ki se razdeli sorazmerno na vse kmete. Toda, ker so vsaj del pridelka vsi ugodno prodali, zato so vsi izkupili in tudi ne manj, kakor bi izkupili le nekateri, če bi vrgli ves produkt na trg, pri čemur bi pa nekaterim ves pridelek segnil in bi zato sploh nič ne izkupili.

Ako pa gre za pridelek, ki se ne kvari hitro, ampak se vsaj par let drži, tedaj prebitka ni treba uničiti, ampak se ga prihrani za prihodnje leto. Razume se, da morajo kmetje prihodnje leto toliko manj sejati ali saditi, kolikor znaša ostanek prejšnjega leta, ker bi se sicer nadprodukcija ponovila. S tem, da manj sejejo ali sadijo si vsaj prihranijo pridelovalne stroške za nadproducirano blago, ki bi bilo v nič. Regulirati nadprodukcijo, oziroma jo preprečiti pa morejo le močne zadružne organizacije.

To smo priobčili predvsem zato, ker se pri nas trdi, da ni mogoče zadružno organizirati kmeta tako, da bi reguliral tržne cene in ker se tudi trdi, da bi bilo narodnemu gospodarstvu škodljivo in bi bil predvsem konsument silno prizadet, če bi se to zgodilo. Mi smo nasproti temu opetovano zastopali mnenje, da organizacija kmeta, ki bi regulirala trg njegovih proizvodov konsumentu najmanj ne škoduje, ker bi nad svetovno pariteto itak ne mogli, narodno gospodarsko bi pa bilo to naravnost zelo koristno, ker bi se odstranilo špekulacijo in z njo špekulanta, kateri odnesejo kmetu njegove upravičene dohodke. Narodno gospodarska veda namreč uči, da je za narod in državo koristno tako gospodarstvo, od katerega vsaj tista večina naroda dobro živi, ki dela, ne pa tista manjšina, ki ne dela. — To pa našim meščanskim brezdelcem seveda ni po godu, zato so proti nam. Da imamo prav mi in ne oni pa nam najlepše dokazujejo ameriški kmetje.

Narodno gledališče.

Ponosen naslov narodnega gledališča ima ljubljansko gledališče, toda v resnici se zanj mase naroda vedno manj zanimajo. Kot napredni kmetje to globoko občudujemo, vsaj je gledališče najvišji hram naše umetnosti. Da dvignemo vsaj nekoliko zanimanje za naše Narodno gledališče, bomo redno poročali o vseh premierah, da bo tudi podeželsko ljudstvo poučeno o napredku, ki ga naše gledališče stalno izkazuje.

Obseg našega lista nam žal ne dovoljuje, da bi mogli posvetiti našemu gledališču ono pažnjo, ki jo zasluži. Enako bo naša kritika predstav omejena le na par pripomb, dočim bomo kritiko igralcev morda skoraj popolnoma opustili. Tudi se bodo seveda morala naša poročila in naše kritike ozirati na krog naših bralcev in zato bomo polagali največjo važnost na to, da vzgajamo bralce in budimo med njimi zanimanje za lepo umetnost.

Letošnjo sezono je otvorila štirideljanska žalna igra »Azazel«, ki jo je spisal Ivan Pregelj.

Drama se vrši v časih učenja in trpljenja Jezusa. Glavno njeno vsebino tvori svetopisemska povest o velikih grešnikih Mariji Magdaleni, ki se svojih grehov skesa in sledi potem Kristusom kot ene njegovih najzvestejših učenc. Tej povesti pa je priložil pesnik dramo Judeja Iskariota, ki se zaljublja v Marijo Magdaleno in ki vsi tega izda Kristusa. S pritegnitvijo Jude razširil pesnik dramo Marije Magdalene v bolj med slabim in dobrim, med zlím duhom Azazelom, ki je v Judi in med Kristusom, izvirom vsega dobrega. Temu glavnemu delanju so pripetene manjše epizode, ki služijo v karakterizacijo glavnih junakov ter vsega taktičnega življenja. — Jezik drame je blesteč in drama skrbno izdelana. Vse posameznosti pa more razumeti in uživati le tisti, ki popolnoma pozna sv. pismo in tradicijo. Premiera je doživela velik uspeh, v njen trajen uspeh pa dvomimo. — Uprizorjena je bila drama skrbno in tudi igralci so se vidno potrudili.

Judita. Tragedija v petih dejanjih. Spisal Fr. Hebbel, poslovenil Fr. Albrecht. Kot druga dramska predstava je bila uprizorjena Hebblova svetopisemska Judita. Dejanje drame je na kratko sledeče: Holofernes, zmagovalni vojskovođa Nebukadnezarja gre z vojsko nad Jude, ker so se mu ti poslednji poklonili. Prizgel je, da bo zato uničil ves narod. Oblega Betulijo, v kateri živi Judita, vdova po Manaseju, Stiska njenega naroda jo navda z obupno mislijo, da ubije Holoferna, ki se ne zaželi. Uda se mu in ko potem zaspi, mu odseka glavo. Z osekano glavo se vrne v Betulijo, kjer jo vse sprejme kot rešiteljico. Izraelci narede izpad in Asirci pobežijo, ker jim je smrt Holofer-

na vzela ves pogum. Judito hočejo nagraditi, ona pa to odkloni in zahteva, da jo ubijejo, ker neče biti mati Holofernevega otroka. — Judito je sijajno igrala Marija Vera in bistveno pripomogla k popolnemu uspehu drame.

Odgovori somišljenikom in prijateljem.

Iz listnice poslančev.

G. minister financ mi je poslal odgovore na različne upite v davčnih in pristojbinskih zadevah. Kogar se poedini slučajji tičejo, jih more ogledati v Ljubljani v tajništvo.

V. Z. v L. — Minister pošte odgovoril, da ni mogoče dobiti sedaj v dobi redukcije nikjer mesta.

A. R. v St. J. — Danes bil zopet na inšpektoratu. Akt prišel bi bo izdano dovoljenje preko okr. sodišča v Ljubljani. Tako upam, da bo v kratkem končana ta povest o jari kači.

L. P. v St. J. — Prejel in priporočil. Upanja je malo. Vsega je za letošnje leto oddati blizu 400 dovoljenj. In to za najnujnejše slučaje. Vse ostalo pa ostane za drugo leto. Govoril danes tudi z ministrom soc. politike glede podrežanja pri amerikan. poslanstvu za povečanje kontingenta za leto 1924.

Z. E. v L. — Nemogoče po zakonu. Hmeljarsko društvo Ž. — Prošnji od 14. 9. že davno ustregel, vendar nisem prejel od danes še nič odgovora.

S. V. v L. — Prvo posredovanje brezuspešno. Kar pa tiče sveta, je stvar težka, ker pač vsako pozna svoje prilike najbolje.

Ž. v L. — Zaprošena stvar dovoljena. Treba samo še prepisa in odposiljave, kar se bo zgodilo tekom prihodnjega tedna.

M. F. v P. — Še vedno nisem prejel odgovora.

J. Ž. v L. — Dovoljeno. Pride preko okrajnega glavarstva.

J. Š. v G. — Prosim pošljite mi takoj, kateri četi, bataljonu in puku je pripadal M. in katera oblast ga je dala spraviti iz Belopolja. Pohitite!

Raznoterosti.

(Hrvatski Irokezarij.) Neko indijansko pleme se imenuje Irokezi. O tem prirostem ljudstvu piše veliki sociolog Morgan, da nima ne vojske ne žandarjev ne policije in ne plemstva, da ne priznajo ne kralja ne sodnikov, temveč vse spore rešuje, kar vse narod. Ječ in zaporov ne poznajo, temveč žive, kakor pač pride. Takšnim Irokezarijem so podobni radičevci, ki hočejo republiko »brez fara-žandar«. Samo divji narodi morejo živeti brez oblasti in zakonov. Radič, ki toliko govori o kulturi, zavaja v resnici kmetijski narod v nekulturo, v razmere divjih narodov.

(Kolkje je bolnic v Jugoslaviji?) V Srbiji in Crni gori je bilo lani 62 bolnic s 5511 postelji, to je na tisoč prebivalcev v Srbiji 1,12 in v Crni gori 1,8 postelj. V Hrvatski je bilo 32 bolnic s 4557 posteljami ali na tisoč oseb 1,68 postelj. Za Dalmacijo veljajo sledeče številke: 5 bolnic, 599 postelj, 1,82 odstotkov. Vojvodino: 11, 2330, 1,7 odstotkov, za Slovenijo 23, 3153 in 1,9 odstotkov. Bosna je imela 30 bolnic. — V vseli državi je bilo 163 bolnic s 18.648 posteljami in poleg tega je bilo še 17 stalnih vojaških in 21 začasnih vojaških bolnic.

(Beograjska občina) izkazuje za leto 1923 nič manj ko 28.913.580 dinarjev deficita. Kljub temu pa ni urejen niti vodovod občine. Ampak zato ima občina uradnikov, da so eden drugemu na poti. Gospodarstvo, da se ga Bog usmili!

(Kontrolorju Avstrije) dr. Zimmermannu, katerega so postavile vesele, ki so dale Avstriji posojilo, mora plačati Avstrija na dan 13 milijonov avstrijskih kron plače, kar znaša letno 4 in pol milijarde ali skoraj 6 milijonov dinarjev. Enako visoke plače imajo tudi njegovi uradniki. Presneto draga je pomoč tujih kapitalistov.

(Revna Avstrija) Dunajska občina bo sezidala v petih letih 25.000 stanovanj, kar bo veljalo 400 milijard avstrijskih kron ali okoli 2000 milijonov naših kron. Vseeno bodo Avstrijci po vsem svetu tožili, kako da je Avstrija na robu propada.

(Nov ruski zakon.) Komunisti so izdali novo postavbo o zakonu. Pod novim zakonom se razume trajna spolna skupnost s to razliko, da obstoje registrirani in ne-registrirani zakoni. Pri registriranih zakonih prevzame zakonca ime žene ali moža ali pa oba imena. Pri razstavi zakonca imajo razstavljeni sporazumeti kateri ime da obdrži. Otroci registriranih staršev dobe pri ločitvi zakona ime matere ali očeta pred poroko, dočim si otroci iz neregistriranega zakona lahko izberejo ime očeta, matere ali pa obe imeni. Registrirani zakoni se razlikujejo od neregistriranih v tem, da ne more nihče biti istočasno v dveh registriranih zakonih in da si morata zakonca medsebojno pomagati. Ločitev registriranega zakona se izvrši sporazumno ali pa na zahtevo ene stranke in ima namen, da omogoči vnovič zakon. — Neregistriran zakon je torej čisto navaden koruzen zakon. Pa tudi registriran ni dosti boljši.

(Harding — žrtve suhega režima.) Ameriški listi poročajo, da je umrl bilvi ameriški predsednik vsled prepovedi alkohola. Harding je namreč zelo ljubil vinoko kapljico. Ker pa je bil predsednik Amerike, je smatral za svojo sveto dolžnost, da za vsem Amerikancem vzgled, da je treba zakon spoštovati, pa če prav je to osebnemu človeku neprijetno. In res je Harding popolnoma prenehal s pitjem, pa če prav si je strastno želel vito. Posledica tega je bila, da je prišel hirati in da je umrl. Odgovornost za resnično vesti prepuščamo seveda ameriškim žurnalistom.

(Nerodnost suhega režima v Ameriki.) Washingtonska policija je izjavila, da ne

bo v bodoče več sodelovala s »suho« policijo, ki je bila ustanovljena nalašč za preganjanje tihotapcev alkohola. V svoji izjavi trdi washingtonska policija, da sestoji suha policija samo iz ljudi, ki so po večini same propalice. Ti policisti varajo oblasti, prodajajo sami konfiscirani alkohol, da krajejo pri iskanju alkohola dragocenosti, skratka, da so to lopovi in ne policisti. Izjava washingtonskega redarstva je vzbudila naravno po vsej Ameriki veliko senzacijo.

(Draginja v Nemčiji.) Cene živlom rastejo v Nemčiji od ure do ure. Revnejši sloji so prišli vsled tega naravnost v obupne položaje. Eno jajce velja 16 milijonov, pol kile sirovega masla 200 milijonov, pol kile mesa 100, pol kile sladkorja 30, par čevljev pa je kar 3 tisoč milijonov mark. Ko to pišemo so se seveda cene že podražile.

(Grozna rudniška nesreča.) V Dobrovu v Gornji Slezijski se je pripetila v soboto, dne 21. septembra v tamošnjem rudniku grozna nesreča. Vseled požara v enem rovu je nastala eksplozija plinov, vsled česar se je zrušila galerija, kjer je bilo 600 delavcev. Do ponedeljka so potegnili iz rudnika 60 grozno razmerjenih trupel. Rešena akcija je silovito otežena, ker še vedno razsaja v rudniku požar. Panika med rudniškim prebivalstvom je nepopisna. Usoda vseh v rudniku ostalih delavcev je grozna in le malo upanja je, da bi se kdo od ponesrečenec rešil.

Velika rudarska nesreča na Škotskem. V rudniku pri Falkirchu se je vsled slabega gradbenega lesa pripetila velika rudniška nesreča, ki je zahtevala 40 človeških žvtev. Dosedaj so potegnili iz rudnika šele 26 trupel. To je do 1. 1913 največja rudniška nesreča, ki se je pripetila na Britanskem.

(Počasi brifajta vendarle red.) V Kosovski Mitrovići so bili okrožni načelnik in nekaj okrajnih načelnikov odstavljani, ker so bili slabi uradniki. V Štipu je odpuštil veliki župan Matković več uradnikov, ker so se pustili podkupovati in ker so zlorabljali svojo uradno moč. Tudi iz Vojvodine poročajo o več slučajih kaznovanih uradnikov.

(Celo tvojino 10 lirskih bankovcev) so odkrili na Sušaku. Vsi bankovci so bili tako spretno ponarejeni, da jih ni bilo mogoče ločiti od pravih. Vsi ponarejevalci so pod ključem.

(Pazite na otroke!) V Mariboru so pustili starši K. svojega 4 letnega sinčka brez nadzorstva doma. Sinček je stikal po stanovanju, našel steklenico izola in jo izpil. Ko so se starši kmalu nato vrnili domov, so našli sinčka v nezavesti. V bolnišnici so mu izprali želodec in je upanje, da okrevi.

(Blagoslovljen zakon.) Na Švedskem živi kmet, ki ima nič manj, ko 39 otrok. V prvem zakonu je imel 10 dečkov in 5 deklic, v drugem 6 dečkov in 6 deklic, v tretjem pa 7 dečkov in 5 deklic. Mož je danes star 69 let in upa, da mu 40. otrok ne »fali«.

IZPRED SODIŠČA.

Posurovelost. Dne 10. junija so se vračali trije posestniki iz Šmartna pri Slovenjgradcu domov. Na potu jih napade 8 vilenjnih hlapcev ter jih prične pretepajati, da so komaj ubežali z večjimi in manjšimi šokodnimi hlapci po so šli nato naprej razgrajati in so prišli v Mihalčevce gostilno, kjer je bil že precej vreden posestnik Cas. Eden od hlapcev je šel v gostilno in pričel takoj s prepričkom. Cas je pričel groziti z nožem, naker so hlapce postavili domači na cesto. Ko se je nato vračal Cas domov, so ga hlapci napadli s kamenjem, da je obšel nezavesten. Nato so ga pričeli še pretepajati, Casov rejenec Zorman pa je Casa še štirikrat zabodel v prsa. Zorman je bil obsojen na 15 mesecev, drugi pa na 6 do 2 meseca težke ječe.

(Za pot v Ameriko) se je hotela založiti šivilja Franciška G. Taka previdnost bi bila sicer vse hvalje vredna, če ne bi Franciška pozabila pri tem ločiti svojih stvari od tujih. Prišla si je od svoje gospodnje zlati uro, od neke druge prilatelice pa zlat prstan. Franciška zato ne bo šla v Ameriko, temveč bo morala premišljevat na ljubljanskem sodišču 8 tednov, o slabih posledicah glizavosti.

(Pazite na besede!) Posestnik M. B. ni prijavil delavcev uradu za zavarovanje delavcev. Zato so ga ofožniki naznanili. Posestnik se je v pismu nato opravičil, dodal pa neumestno pripombo, da se mu čudno zdi, da opazijo orožniki samo pri nem take stvari. Obsojen je bil na 100 dinarjev globe.

Obrtnik.

(Posnemanja vredno.) Pomočniški osek Obrtnega društva v Novem mestu je s svojo uprizoritvijo »Rokovnjačev« dne 6. t. m. dokazal, da ima znišel in voljo za napredek in izobrazbo obrtniškega stanu. Dvorana je bila nabito polna in je uspeh prireditve popoln. Obrtno društvo je v resnici lahko ponosno na svoj pomočniški osek. Društvena godba, tamburaški zbor, dramatične igre, vse to prosveta vsled dela pomočnikov. — Igralo se je v vsakem oziru dobro. Vse priznanje gre g. Stanku Schweigerju, ki je v tako kratkem času izvežbal mlade moči, da je nastopilo 50 ljudi na odru s tako preciznostjo, kakor je na podeželskih odrih nad vse redka. V glavnih vlogah so se odlikovali Blažon kot Nande, Jevčevska (Polonca), Vovk (Mozolj), Brdenk, Brajc, Dular, Perkinčeva, Hajderjeva, Paušič in pa Rajtžarn Midoferja. Največ smeja je povzročil Mozolj s svojim hlapcem Francetom (Malović Janez). Pa tudi vsi drugi so storili svojo dolžnost, zlasti pa omenjamo čevljarja Baccu. — Po predstavi je bila prosta zabava in ples, pri katerem je sodeloval obrtniški tamburaški zbor. Tudi prosti zabava je potekla na splošno zadovoljnost vseh. — Želati je, da bi obrtno društvo priredilo še več sličnih prireditev, kajti le v naobrazbi leži napredek obrtniškega stanu.

O pomenu našega mlekarstva.

(Po »Mlekarju«.)

Pri nas se niti ne sluti kako neprecenljivo bogastvo se skriva v mlekarstvu. To pa zaradi tega, ker ono še izdaleka ni tako razvito, kakor bi moralo biti in kakor se bo s časom razvilo.

Vrednost našega mlekarstva je na eni strani v množini mleka, ki se v nekaterih krajih, o katerih hočemo pri tej priliki spregovoriti, more poleg domače uporabe vnovčiti, na drugi strani pa v jako povoljni trgovski konjunkturi in to v korist naši državi sami, pa tudi soseščini in daljnim evropskim državam.

Naša država je po svoji zunanji obliki izredno pestra in se nahajajo v njej vsakovrstne krasote in čuda. Ali to, kar nas v tem slučaju zanima, je sposobnost naše države za mlekarstvo. Videti pa bomo takoj, da kakor ni vsa njena površina sposobna za kmetijstvo, tako tudi ne za mlekarstvo in da je v njej mnogo krajev popolnoma neprikladih za mlekarstvo. Nasprotno pa ima zopet mnogo jako prikladih krajev za to od nekdanjega bogastva gospodarske panoge.

Danes so prilike za mlekarstvo pri nas posebno v onih krajih, kjer je poljedelstvo najbolj razvito najpovoljnejše in to je severni nižinski del naše države, v katerega spada: precej gorata Slovenija, Hrvaška s svojim južnim goratim delom, Slavonija, Vojvodina, bosansko in srbsko Posavje, srbsko Podonavje in vsa severna Moravska dolina.

V teh krajih se je že davno pričelo zboljševati goveda in danes imamo v njih znaten odstotek vse evropske govede, pa tudi evropske mlečne živine, katera je povprečno še precej slabša, ali vseeno zadovoljiva, če pomislimo, kakšna je bila nekdanja naša živina. Srednji del naše države, ki je gorat in pa primorske goličave se danes še ne morejo smatrati zmogljiv za jako jačo mlekarstvo. V obeh teh conah je mnogo raztresenih delov, v katerih bi se moglo že sedaj misliti na razumno ovčje mlekarstvo. Je pa ena velika zapreka, katera se je v severnih krajih že davno prekoračila in ta je: nerazvita zadržna zavest.

V Sloveniji, Hrvaški, Vojvodini in severni Srbiji more danes človek priti brez vsakega strahu med seljake z združeno idejo. Pozorno in mirno ga bodo poslušali in nato jasno izrekli svoje mnenje. Ni pa tako v drugih delih države: tu je združništvo docela nepoznano in zato je tu težko delati, a narod tam ravno radi neznanja trpi pomankanje. V srednjem in primorskem delu države niso ne prirodne, pa tudi ne socialne okolnosti tako povoljne, da bi se že sedaj moglo misliti na krepkejšo organizacijo mlekarstva. Medtem pa bo ravno zaradi tega, ker so ti kraji že od prirode ustvarjeni za živinorejo, treba skoro pričeti misliti na zboljšanje paš, krme ter živine in na razvoj združnega dela.

Zakaj pa moramo že sedaj začeti z sistematičnim delom v severni coni (delu)?

Ta cona zavzema več kot eno tretjino vse državne površine, torej okrog 100.000 km². Na tej površini imamo preko tri milijone goved in sicer: v Sloveniji 700.000, v Hrvaški in Slavoniji 1.020.000, Vojvodini 1.250.000, v posavski Bosni in Srbiji ter Podonavju okrog 400.000, skupaj torej okrog 3,370 tisoč glav.

Od tega števila je gotovo 1.500.000 krav, od katerih hočemo odbiti eno petino slabših, da nam tako ostane 1.200.000 krav-molznic.

Koliko mleka dajo te krave? Rekli smo, da so to samo boljše krave. Seveda niso to ne švicarske (z 2.800 litri) ne danske (z 3.000 litri na leto), ampak so to prilično take krave, kakršne so danes v Avstriji in katere dajo letno 1.700 litrov mleka. Torej mi hočemo vsoti za podlago, da naše omenjene krave dajejo letno 1.700 litrov mleka.

Predno izračunamo koliko mleka imamo v severni mlekarški coni države, moramo vedeti, koliko ga narod sam v tem področju na leto potrebuje. To nam bo jako lahko izračunati. V imenovanih krajih živi okrog 7.000.000 duš. Vsi hočemo obilno meriti, to je da porabi vsako dnevno pol litra mleka za sebe, kar bi znašalo na eno leto 7.000.000 × 365 × pol litra = manj ko 1.300 milijonov litrov skupaj. Ako računamo, da se od vsake krave od onih 1.200.000 vzame samo 500 litrov letno za prodajo, nam tega blaga ostane za lastni konzum 1.440 milijonov litrov t. j. za 140 milijonov litrov več nego smo vzeli v proračun. A k temu pride potem še mleko od skoraj pol milijona slabših krav, katere naj dajo po 1000 litrov, t. j. 500 milijonov litrov letno, za tem mlekom od približno dva in pol milijona ovac, od katerih vzemimo, da je 1 milijon molznic, katere naj dajo letno samo 60 litrov, t. j. 60 milijonov litrov.

V severni coni imamo torej poleg lastne porabe in tega kar smo določili za prodajo 140 + 500 + 60 = 700 milijonov litrov mleka, torej za polovico več kakor smo proračunali, vsled česar pride na osebo en četrt litra več. Z drugim i besedami:

Mi vrnemo z 0,75 l mleka na dan in na osebo v lastne porabe v severni mlečni coni države še prodati letno 600 milijonov litrov mleka, ako računamo prodajo od 1.200.000 krav s 500 litri mleka letno.

Po kakšni ceni? Ravnaoč se po naših tržiščih, o katerih bomo pozneje govorili, moramo reči, da bomo mogli vnovčiti to naše mleko v raznih oblikah po 10 do 14 kron na lico mesta. To bi bilo potemtakem povprečno po 12 K, kar bi znašalo za gornjo količino, 7,2 milijard kron letno.

Kako bi se to mleko prodajalo? Od nekdanj obstojijo trije načini vnovčevanja mleka: 1. prodaja se samo mleko; 2. iz njega se pripravlja maslo; 3. se izdeluje sir. Prav tako bi naše mleko vnovčevali tudi ml.

1. Vnovčevanje v obliki mleka samega. Predvsem moramo zadovoljiti naša velika mesta v severni mlečni coni: Ljubljana, Zagreb, Beograd, Subotica, Osijek in druga manjša. Vsa ta mesta imajo sedaj okrog 400.000 prebivalcev. Ako vzamemo v prirerki z evropskimi mesti, porabo mleka na dan in na osebo 0,4 litra, bi to znašalo na leto preko 60 milijonov litrov, tedaj ravno eno desetino vsega našega za trgovino namenjenega mleka. Mi pa moremo prodajati naše mleko tudi v inozemstvo: v Gradec, na Dunaj, pa tudi v Reko in Trst. Gradec, Reka in Trst imajo skupaj skoro pol milijona prebivalcev, a mleka nimajo skoro nič, zato bi mogli i v ta mesta prodati letno vsaj 40 milijonov litrov. Nato pride naše glavno tržišče, Dunaj. Na Dunaju se je pred vojno porabilo vsak dan skoro 1 milijon litrov mleka. Lansko leto (v oktobru 1922) so bili dosegli dobavo in sveda tudi porabo 200.000 litrov in to samo nekoliko dni. Na Dunaju manjka tedaj vsaki dan okrog 800.000 litrov mleka in ni pričakovati, da bi se to stanje v kratkem času zboljšalo. Mi bi torej mogli poslati na Dunaj vsaki dan vsaj pol milijona litrov mleka, kar bi znašalo na leto 200 milijonov litrov. Gori imamo tedaj 60 + 40 milijonov a tukaj 200, t. j. skupaj 300 milijonov, moglo bi se torej polovico vsega našega trgovini namenjenega mleka prodati v obliki mleka kot takega. O načinu mlečnega transporta bomo spregovorili pozneje.

2. Vnovčenje mleka v obliki masla. Ugotoviti moramo najprej, koliko masla bi dobili iz 300 milijonov litrov mleka. Iz 100 litrov mleka se dobi 4 kg masla, a iz 300 milijonov 1200 vagonov. Kam hočemo mi s takim maslom? Evo vam primera! Pred vojno je izdelovala Sibirija preko 7000 vagonov masla in ga je lahko prodala. Nemčija n. pr. je porabila letno 60.000 vagonov masla. Danes pa ni v Evropi niti 1 kg sibirskega masla. Pa ne samo v Avstriji, nego tudi v Nemčiji je veliko pomankanje mlečnih izdelkov, posebno masla, kar je naravno sedaj po vojni. Pozabiti pa ne smemo, da je Nemčija že pred vojno uvozila za 200 milijonov mark tega blaga, t. j. okrog 8000 vagonov. K tej množini bi mogli mi prispevati s kakimi 1000 vagoni. A sam Dunaj more, v razmerju s prilikami v Nemčiji letno porabiti vsaj 1.500 vagonov masla.

Razun v nemške dežele bi mogli mi izvoziti letno vsaj 1.000 vagonov masla v velika mesta Turčije, Grške, Azije: Carigrad, Solun, Smirno in druga, kar bi dalo zopet vsaj 500 vagonov.

Mi bi bili torej v položaju prodati samega masla 5.000 vagonov letno, t. j. 50.000.000 kg, kar odgovarja 1.250 milijonov litrov mleka, t. j. več ko dvakrat toliko, kolikor smo izračunali, da bi mi sploh mogli prodati mleka.

3. Prodaja mleka v obliki sira.

Kakor vidimo, moremo mi prodajati letno 300 milijonov litrov nepredelane mleka, a ostalo moramo predelati v maslo, katerega dobimo 1200 vagonov in ga z lahkoto prodamo, pa da ga imamo še več.

Če masla se vedno dobi iz mleka še 10% tega sira v množini 10% od vsega mleka. To bi bilo iz 300 milijonov litrov mleka 3000 vagonov. Tudi to bi z lahkoto prodali, od česar bi imeli veliko korist in sicer če računamo samo 15 K za kilogram, bi bilo pri vagonu 150.000 kron, a pri 3000 vagonih okrog polmilijarde kron.

Vnovčevanje mleka v obliki takega sira pa ni gospodarsko, pač pa izdelovanje masnega sira iz polnega mleka. Pri tem ko sirarska industrija dela drugače, ostaniimo mi raje pri mleku, maslu in pustem siru. Ker pa je vnovčevanje mleka v obliki sira najdobitkejšo, moramo skrbeti, da se tako uredimo, da bomo mogli čimprej in čimveč dobrega sira izdelati, posebno, ker ga lahko brez težkote prodamo. To pa je odvisno od nadaljne bodočnosti. Da-

nes nimamo dobrih in izkušenih sirarjev in zato moremo izdelovanje sira odložiti na poznejše čase.

Kam bi se ti naši mlečni proizvodi prodajali? Ravnokar smo navedli nekaj tržišč: Gradec, Dunaj, nato Nemčija, dalje Reka, Trst, Carigrad in Solun, ter maloazijska obala, katerim moremo pristeti še Egipt.

Ta tržišča ne samo, da bi tedaj mogla porabiti dvakratno količino našega blaga, temveč so nam tudi posebno blizu, da nam blago prodajajo in tako imamo od te trgovine še večjo korist. Naravno je, da bo tudi transport (prevoz) cenejši.

Tako bi mogli organizirati našo mlekarstvo trgovino, posebno če pomislimo, da se bo ona šele pričela razvijati in da nam bo tako mogoče vse premišljeno in solidno delati.

Kakor vidimo, bi naše mlekarstvo bilo v korist predvsem kmetiskemu ljudstvu, ki bi iz te svoje gospodarske panoge moglo uživati naravnost bajnosno korist. Pa tudi drugi stanovni bi se mogli koristiti od mlekarstva industrije.

Naš narod je med vojno poplačal predvojne dolgove, pa smo rekli: »Hvala Bogu, zdaj smo na konju!« Sedaj pa vidimo, da ravno ta narod zopet leze v dolgove in to celo pod težkimi pogoji in v veliki nevarnosti je, da se mogoče zadolži še bolj ko pred vojno.

Tu pa ni skoraj boljše pomoči, kot jo tudi mlekarstvo. Mleko donaja najhitrejši in najbolj gotov denar in kakor vidimo v obilni meri. Razvoj mlekarstva ni zapleten in tudi ne zvezan s prevelikimi stroški, nasprotno je ta industrija izredno enostavna in ceno, kar bomo še pozneje slišali.

Tako smo v glavnem pokazali, kako velika neslutena korist tiči v mleku naše države.

Glavni obseg dela za povzdigo našega mlekarstva.

Kakor smo iz gorenjega članka videli, bi bila korist iz mlekarstva za naš kmetijski narod takorekoč neomejena. Sedaj nastane vprašanje: kako doseči to korist?

Neizpodbitno je, da je tudi to mogoče le potom organizacije, potom razumne razdelbe dela pri mlekarstvu.

Prvo bi bilo: **osnovanje mlekarških združenj**, ker poedinec ne more ničesar doseči.

Kakor smo čuli v gorenjem članku, pozna naš narod v severnem delu države že precej dobro način združnega dela in zato ne bi osnivanje mlekarških združenj povzročalo posebnih težkoč.

Osnivanje združenj — to je šele temeljni in glavni začetek, a drugo važno vprašanje je:

Komu naj se prodaja blago? V večini vseh Hrvaške in Slavonije so se pred vojno osnovali mlekarške združenja, a so vse zaporedoma propadle. Eden glavnih vzrokov je bil, da združenja niso imele kupca na svoje blago. Zato se takoj in samo od sebe pojavi vprašanje: kako in komu prodati blago?

To vprašanje nas privede do osnutka enotne akcije mlekarških združenj pri vnovčevanju mleka in mlečnih izdelkov, do Zveze mlekarških združenj, katere skrb bi bila v prvi vrsti poštena in sigurna prodaja mlekarškega blaga vseh Zvezinih združenj.

Poleg te naloge bi imela taka Zveza tudi druge jako važne posle, kakor pospeševanje mlekarstva in slično.

Zveza bo dalje skrbela za *mlekarstvo trgovino* v naši državi in tako bo vsi korist od nje uživali tisti, komur pripada, to je kmet sam. Poleg tega pa bo širila *mlekarstvo industrijo* še nadalje, osnovala bo nove združenja, katerim bo sigurna zaslomba.

Kdaj naj se osnuje Zveza? Čim bo dovoljno število združenj, — po današnjih davčnih predpisih naše države — ko bo vsaj 20 združenj. To bo nam, ako Bog da, mogoče še letos doseči. Dotlej pa se bodo združenja naslanjale na svoje Zveze kmetijskih združenj. Da pa se takoj omogoči delo poedinim združenjem dokler se ne osnuje Zveza, zato se mora najti za enkrat pošten naslov, kateri bo začasno delal za našo mlekarstvo trgovino.

V vseh drugih državah so tudi posamezni ljudje, ki se bavijo z mlekarstvom, t. j. največ takih, ki imajo mnogo svojega mleka in mlečnih izdelkov. Tudi to je dobra stvar in tudi te hočemo sprejeti v naš krog, ker bodo gotovo tudi uvideli, da je zanje koristno delati po modernih naukih in praktično mlekarstvu.

Kakšno stališče bo zavzela ta naša akcija napram sedanjim zbiralcem mleka po vaseh?

Povsod, kjer so taki zbiralci, bomo osnovali mlekarstvo združenje in tako bomo po združenju mleko mnogo bolje prodali. Zbiralci nimajo čim najnižjo ceno, posebno ako nimajo konkurence. Znan nam je slučaj, da je zbiralec v enem hrvaškem selu leta 1921 plačal za liter mleka 2 do 3 krone, medtem ko je bila istega leta v Zagrebu cena 12 K za liter mleka. To so strašne stvari, ali obenem dokaz, kako poceni naš kmet samo vsled svojega neznanja prodaja svoj

trud. Ker se je pojavil konkurent, je gornji zbiralec lansko leto (1922) povzidal ceno na 8 kron.

O zbiralcih bomo v tem listu še več spregovorili. Mi hočemo tej nesolidni in prevarljivi trgovini v najkrajšem času napraviti konec, a v prvi vrsti je v to pozvan narod, da čimprej ustanovi združenje in tako mleko vnovči po čim najvišjih cenah.

Poglejmo torej, kaj smo tu navedli o povzdigi našega mlekarstva.

1. osnivanje mlekarških združenj, povsod kjer bo to mogoče in to v celnem severnem delu naše države;

2. v doglednem času se mora osnovati Zveza mlekarških združenj;

3. nemudoma je pričeti z organizacijo solidne trgovine z našim mlekarškim blagom;

4. podpirati se morajo tudi poedinni gospodarji, ki se bavijo z mlekarstvom. Oni pa morajo sodelovati v tej akciji.

Varčujmo!

Denar v Zadržne hranilnice.

Srečala sta se soseda Peter in Pavel, pa sta se spustila v pogovor:

Peter: Kam pa, kam sosedi Pavel?

Pavel: Prodaj sem nekaj lesa, pa nesem skupiček v hranilnico.

Peter: Ali si nespameten! Pojdi rajše z menoj, greva na pol litra. Ta ti vsaj dušo ogreje, da nekoliko pozabiš na vsakdanje trpljenje in revščino. Če daš denar v hranilnico, se moraš samo bati, če boš še kdaj videl svoje težko prisluzne novce.

Pavel: Imaš prav. Če denar zapijem, nimam skrbi, da bi prišel obenj, ker sem ga že zapravil in torej ni več moj. Ostane mi le prazen žep in težka glava. Toda dragi sosedi, na stvari je še nekaj drugega. Prvič, če denar naložim v hranilnici, se mi isti obrestuje in ga je vsako leto več, ne da bi se bilo treba kaj truditi! Drugič pa imam rezervo (zalogo), iz katere lahko črпам v slučaju potrebe. V slučaju slabe letine, boleznj ali kake druge nesreče, mi ni treba strditi ali se zadolževati, plačevati od dolga visokih obresti in priči nazadnje na boben, kar se lahko zgodi Tebi, če vse sproti zapiješ, ampak porabim obresti od naloženega denarja in škoda je poravnana.

Kar se tiče skrbi, da bi denarja, ki sem ga vložil v hranilnico, nikoli več ne videl, Ti pa svetujem, da prečitaš hranilnična pravila, pa boš videl, da denar tudi sto metrov pod zemljo ni tako varen, kakor je varen v hranilnici.

Peter: Lepo govoriš! Ampak hranilnici vseeno še čisto ne zaupam. Pa povej kaj več in če me prepričaš, pa bom tudi jaz kako krono naložil v hranilnico.

Pavel: Rad ti ustrežem in samo vesel bom, če Te bom spreobrnil in dal tako Tvoji družini dobrega in varčnega gospodarja, narodu pa vrednega člana. Pa tudi sam boš svoje spreobrnitve vesel, ker boš imel od varčevanja veliko večje zadoščenje, kakor pa od kapljice najboljšega vina.

Ker pa nimam pri sebi hranilničnih pravil, zato stopi z menoj v hranilnico, kjer dobiš pravila in kjer Ti bodo tudi sicer vse radevolje pojasnili. Saj poznaš našega župana, ki je načelnik hranilnice, da je res pameten mož in da še nobenemu ni odrekal dobrega sveta.

Peter: No, pa stopiva!

Ko sta prišla soseda v hranilnico, je Pavel povedal županu, ki je bil obenem načelnik hranilnice, za kaj gre. Načelnik jima takoj ponudi stole in da Peter izvod hranilničnih pravil ter izrazi svoje veselje nad Petrom, da se tudi on zanima za prekoristno ustanovo kakor je hranilnica, katere ljudje na žalost ne znajo ceniti in se ji nezaupno izogibljajo.

Peter: Čita »Pravila hranilnice in posojilnice v Potoku, registrirane združenje z neomejeno zavezo.« Zakaj pa registrirana združenja z neomejeno zavezo?

Načelnik: Registrirana združenja pomeni, da je hranilnica združenje in da je vpisana (registrirana) v združni register. Za združenje je namreč poseben zakon, ki določa njih uredbo, po katerem se morajo ravnati in morajo biti zato vpisane v združni register pri trgovskem sodišču, kakor je vpisano Tvoje zemljišče v zemljiško knjigo pri okrajnem sodišču.

Peter: Kaj pa je to »združenje«. Sicer sem to besedo že čul, vendar si ne morem predstavljati, kaj bi to pravzaprav bilo?

Načelnik: Združenje je društvo, v katerem so ljudje združeni zato, da si med seboj gospodarsko pomagajo po načelu samopomoči.

Peter: Tega pa ne razumem, kako si morejo ljudje pomagati v društvu, če si pa niti vsak sam ne more pomagati?

Načelnik: Vsaj v tem je stvar! Eden sam ne more izvršiti kake stvari, vsi skupaj pa z lahkoto. Toda čitaj naprej, pa boš videl kako si pomagajo.

Peter: Čita: »Združenje ima namen pospeševati gospodarsko in pravno povzdigo svojih članov; zato:

1. sprejema in obrestuje hranilne vloge;

2. daje svojim članom posojila; itd. »Aha, sedaj pa že malo bolje razumem, Saj mi je že sosedi Pavel pravil, da nese zato denar v hranilnico, da ga bo prihranil za slabe čase in da bo dobil od njega obresti. Vendar se mi zdi stvar nevarna. Bojim se, da je denar na ta način izgubljen.

Načelnik: Ni mogoče. Saj si goraj čital, da je združenje z »neomejeno zavezo«, kar pomeni, da vsi člani združenja jamčijo za hranilne vloge in druge obveznosti združenja z vsem svojim premoženjem.

Peter: Kdo pa so ti člani združenja? Kdo jih more prisiliti, da jamčijo z vsem svojim premoženjem?

Načelnik: (Mu predloži »imenik članov« in knjigo »pristopnic«). Poglej, vseh teh 53 posestnikov naše občine, ki so vpisani v tej knjigi in jih osebno poznaš, so člani združenja. Jamstvo so prostovoljno prevzeli na ta način, da so podpisali pristopnice, ki so v tej drugi knjigi. Kakor vidiš je na pristopnicah zapisano, da pristopijo k združenju in se podvržejo njenim pravilom. V pravilih je pa določeno, da je zaveza združenja neomejena in da jamčijo vsi člani za obveznosti združenja z vsem svojim premoženjem, kakor vidiš na drugi strani v pravilih.

Peter: (Čita na drugi strani pravil): »Vsak član jamči za obveznosti združenja z vsem svojim premoženjem, kakor to določa zakon.« Tako, sedaj pa verjamem, da res denar niti sto metrov pod zemljo ni tako varen, kakor v hranilnici, kakor mi je preje zatrdil sosedi Pavel, ker jamči zanj vseh teh 53 trdih posestnikov.

V pravilih sem tudi čital, da daje združenje svojim članom posojila. Pojasnite mi še to.

Načelnik: Prav na ta način si ljudje združeni v združenje medsebojno gospodarsko pomagajo, da tisti, ki imajo odveč denarja, istega nalože v hranilnico, katera ga posojuje tistim, katerim denarja manjka. Prvim je pomagano s tem, da je njih denar varno naložen in da ne leži denar brez haska, temveč dobivajo vrhutega še obresti od njega, s čimer se njih denar brez njihovega truda množi, drugim pa je pomagano na ta način, da jim daje hranilnica posojila za zboljšanje gospodarstva in cenejše kakor vsak drug.

Peter: Kaj pa če bi oni, ki jim da hranilnica denar na posodo, ta denar zapili ali na kak drug način po nepotrebnem zapravili.

Načelnik: Kaj takega je povsem izključeno. Prvič mora vsakdo, ki dobi posojilo postati član združenja in prevzeti tako z vsem svojim premoženjem jamstvo, ne samo za njemu dano posojilo, ampak tudi za vsa druga posojila in obveznosti, kajti člani jamčijo solidarno, kar pomeni toliko kakor vsi za enega, eden za vse. Drugič dajemo posojila samo varčnim in dobrim gospodarjem in samo za zboljšanje gospodarstva. Ker obsega okoliš združenja, samo našo občino in morejo vsled tega postati člani združenja in dobiti od nje posojila samo naši občani, katere vse osebno poznamo, zato jih lahko nadzorujemo, v katere namene porabljajo posojila. Končno pa mora vsakdo, ki prejme posojilo, podpisati »zadolžnico«, na kateri se zaveže, da bo porabil posojilo samo za gospodarske koristne namene, da bo posojilo pravočasno vrnil in da se ga v slučaju, če ne bi posojila pravilno rabil, vsak čas izterja. Poleg tega mora podpisati zadolžnico tudi njegova žena in še dva poroka, ki se zavežejo, da bosta ona dva plačala posojilo, če bi tega dolžnik sam ne mogel storiti.

Peter: Kakor vidim hranilnica ni samo vsestransko varna in ne pomaga samo gospodarsko svojim članom, ampak je tudi velikega npravnega in vzgojnega pomena, ker z obrestovanjem vlog vzpodbuja ljudi k varčnosti, jih odvaja od pijančevanja in nepotrebnega zapravljanja. Z dajanjem posojil pa kontrolira (nadzoruje) gospodarstvo svojih članov in jih primora, da dobro gospodarijo in da si izboljšujejo gospodarstvo tako, da morejo vračati posojila, t. j. da posojilo prigrisodarijo in postanejo premožni kakor so oni, ki denar že malagajo.

Pavel: (ki je ves čas zadovoljno opazoval, kako se Peter spreobrača.) Pa tudi to dobro stran ima varčenje in nalaganje denarja v hranilnico, da se na ta način množi narodno premoženje, ker ljudje ne zapravijo vsega sproti kar prigrisodarijo, ampak porabijo samo toliko, kolikor je potrebno za ohranitev svojega življenja, ostalo pa plodnosno nalože v gospodarstvo, da si isto izboljšajo in kadar imajo gospodarstvo v redu, pa nalagajo preostanke v hranilnicah, da jih te posojijo drugim, da si morejo izboljšati gospodarstvo in kar še ostane, se pa porabi za povzdigo ostalih panog narodnega gospodarstva, kakor so: obrt, trgovina in industrija. V

današnjih časih nam ne zadostuje več, da obdelujemo zemljo in pridelujemo živiljske potrebščine, kakor so delali naši predniki, ampak moramo skrbeti tudi za razvoj obrta, trgovine in industrije ter za mnoge druge stvari: ceste, železnice, bolnice i. t. d., za kar vse je treba mnogo denarja. In ta denar je mogoče dobiti samo iz prihrankov, ki nastajajo na ta način, da čimveč prispodarimo in čim manj zapravimo.

Peter: Vraga, sedaj se mi šele jasni, kako je vse to naravno gospodarstvo, ali kako pravite temu in kako nastane. Pa vidim, da je vse to res in da je naša usoda v naših rokah, ker iz malega raste veliko, in to malo, iz katerega raste veliko, smo mi sami.

Zahvaljujem se Vama, ker sta me tako lepo poučila in Vama obljubljam, da bom pričel tudi jaz varčevati in nagajati svoje prihranke v hranilnico.

Stisnili so si krepko roke in se razšli v upanju na lepšo bodočnost.

Kmetijski denar v kmetijske hranilnice!

Turški Pavliha.

Nasradin-hodža je imel črnega petelina in ga je odnesel na trg, da ga proda. Pride neki kupec in reče:

»Baš ta petelin mi ugaja, če bi bil bel, bi ga kupil in dobro plačal.«

»Jutri ti prinesem belega petelina, samo da se pogodiš,« reče Nasradin-hodža. Kupec pristane na to in se pogodi, da prinese Nasradin-hodža drugo jutro belega petelina, a kupec denar.

Komaj pride Nasradin-hodža domov, reče ženi:

»Žena, daj mi dober kos mila!«

Žena mu prinese cel sveženj mila, Nasradin-hodža si zavija rokave, zgrabi petelina in ga začne prati. Pral ga je ves dan in porabil cel sveženj mila, a petelin ni postal bel, nasprotno, bolj ko ga pere, črnejši postaja in bolj se svetli. Konečno opusti Nasradin-hodža to delo, vzdihne in reče:

»Oj, ljudje božji, to pa vam je trpežna barva!«

Nasradin-hodža je šel krog polnoči na ulico in tam sprehajal. Sreča ga mestna straža in vpraša:

»Gospodar, kaj pa iščeš ob nepravem času na ulici?«

Nasradin-hodža jim odgovori:

»Spanje sem izgubil, pa ga iščem.«

Nekega dne je šel Nasradin-hodža po polju in ujame zajca. A ker ni videl do onega dne še nikdar nobenega zajca, ni vedel, kakšna žival je to in reče samemu sebi:

»To čudo ponesem domov in ga pokažem sosedom.«

Zajca strpa v vrečo, jo dobro zaveže in nese domov.

Svoji ženi pa reče:

»Danes sem ujel čudno žival, tu v vreči je. Samo pazi se, nikar se ne šal in ne odpravi vreče! Grem klicat sosedo, da jim pokažem, morebiti bodo oni vedeli, kaj je to.«

Ko vse tako uredi, odide.

A žena je bila radovedna in odveže vrečo. Zajec pa takoj ven in zbeži. Ona pa vzame košek, ga strpa v vrečo, jo zaveže in postavi zopet v kot.

Medtem je pozval Nasradin-hodža sode, posrednika in vse starešine ter so vsi prišli v njegovo hišo, da vidijo čudo.

Nasradin-hodža jih uvrsti v krog, jim veli, privzdigniti roke, ker, reče: »Lahko bi ušla!« Nato postavi vrečo v sredo, jo odveže in iztrese, a tedaj pade košek ven. Od samega začudenja ni vedel Nasradin-hodža, kaj naj reče, a oni, ki so se bili zbrali, veljajo:

»Takah šteje deset na tovor.«

Nekoč je Nasradin-hodža pridigoval, pa zine med drugim tudi sledeče:

»O, vi pravoverni, zahvalite se Bogu, da ni dal kamelam peroti. Če bi jih bil Bog ustvaril krilate, bi se dele na strehah naših hiš, a kaj bi bilo potem z vami?«

Nekoč prašajo Nasradin-hodža:

»Odkod veš, da je le eden vsemogočni Bog?«

Odgovori jim:

»Odkar vem zase, je vse tako, kakor je vseh vsemogočni Bog. Če bi pa ne bile vse stvari v rokah vsegamogočnega Boga, bi bilo vsaj enkrat tako, kakor sem rekel jaz.«

Evo, tako je Nasradin-hodža si par besedami priznal in razložil božjo moč.

Nekega dne reče žena Nasradin-hodžu:

»Drži malega, dokler dovršim to delo.«

Nasradin-hodža si posede otroka v naročje, a ko ga tako drži, se dete zmoči. Nato zmoči tudi Nasradin-hodža otroka. Žena mu reče razjarjena:

»Oh, gospodar, čemu si pa to naredil?«

Nasradin-hodža odgovori:

»Žena, hvali Bogu, da je bil to moj sin. Če bi bil kdo drug, bi mu kaj hujšega naredil.«

Nasradin-hodža je zgubil svojega osla.

Ko ga išče, pa venomer pravi: »Hvala Bogu!« Prašajo ga, zakaj se zahvaljuje Bogu.

Na to jim odgovori:

»Zahvaljujem se Bogu, da nisem bil na oslu. Če bi bil sedel na njem, bi se bil zgubil še sam.«

Nekega dne reče žena Nasradin-hodžu:

»Gospodar, v celi hiši imamo samo eden čeber za vodo, pa mu je počilo dno. Kaj naj naredim?« (V turških hišah imajo na vsakem stranišču tak čeber, da si umije roke.)

»O, žena, kaj bi premišljevali? Do sedaj smo vedno odpravili najprej potrebo in se potem umili, a odslej se bomo najprej umili in potem odpravili potrebo.« (Hotel je reči, da si bodejo odslej v hiši oprali roke in jim bo čeber nepotreben.)

Rečejo Nasradin-hodžu:

»Tvoja žena zahaja v to in ono hišo. (Hotel so ga narediti ljubosumnega.)

Povsem mirno jim odgovori: »Tako je prišla nekoč tudi v mojo hišo.«

Nekoč zagrabl Nasradin-hodža svoje kokoške, ovile vsaki okrog glave krpicu stare brisače in jih zopet izpusti. Ko ga prašajo po vzroku, jim odgovori:

»Matl jim je umrla in zdaj žalujejo.«

Nasradin-hodža je šel v gozd sekati drva. Pride volk in požre osla. Nekdo to vidi in začne volka preganjati. Nasradin-hodža mu reče:

»Oj, človeče, to bi bil moral popreje narediti, zdaj ni treba, da ubiješ volka, ko je sit.«

Najboljši dalmatinski portland cement

iz splitske tovarne oddaja

EKONOM

osrednja gospodarska zadruga

v Ljubljani,

Kolodvorska ulica št. 7

PLETARJE

Izurjene, sprejema proti dobri plači od komada, Pletarna v Strnišču, Slovenija r. z. z o. z. Stanovanje preskrbljeno. Delo stalno.

1 meter domačega platna

da tovarna SINKOVEC, Grosuplje za 2 kg prediva ali 14 kg godenega ozir. 20 kg surovega lanišča.

Pri trgovcu pazi na znamko

in na vtisneno besedo

G-A-Z-E-L-A-M-I-L-O

Slavenska banka d.d., Zagreb

Podružnica: LJUBLJANA.

Delniška glavica in rezerve Din 50.000.000.

Vloge čez Din 125.000.000.

Podružnice:

Beograd, Bjelovar, Brod n. S., Celje, Dubrovnik, Gornja Radgona, Kranj, Maribor, Murska Sobota, Novi Sad, Osijek, Sarajevo, Sombor, Sušak, Šibenik, Vršac, Wien.

Ekspoziture:

Rogaška Slatina (sezonska), Škofja Loka, Jesenice.

Agencije:

Buenos Aires, Rosario de Santa Fe.

Afilijacije:

Slovenska banka, Ljubljana, Jugoslovenska industrijska banka, d. d. Split, Vaczi utca 35.

Izvršuje vse bančne posle najkulantneje.

Izšla je Blasnikova Velika Pratika

za prestopno leto

1924,

ki ima 366 dni.

„Velika Pratika“ je najstarejši slovenski kmetijski koledar, koji je bil najbolj vpoštevan že od naših pradedov. — Tudi letošnja obširna izdaja se odlikuje po bogati vsebini zato pride prav vsaki slovenski rodbini. — Dobi se v vseh trgovinah po Sloveniji in v tane Din-5. Kjer bi je ne bilo dobiti, naj se naroči po dopisnici pri

J. Blasnika naslednikov

tiskarna in litogr. zavod, Ljubljana, Breg. št. 12.

Koncesijoniran elektrotehnik in trg. z elektrotehničnimi predmeti

Josip Ogrizek, Novomesto Glavni trg.

Prodaja razni inštalacijski material, svetiljk, žarnice, električne aparate, žepne svetiljke itd. — Izvršuje raznovrstne električne naprave, ter zraven spajajoča popravila po najnižji dnevni ceni.

Proračuni brezplačno!

INGER šivalni stroji

Na celim svetu znani kot najboljši.

Podružnice in zastopstvo v vseh mestih.

Centrala za državo SRS Zagreb, Maruličeva ulica br. 5 II. kat.

Piljalka: LJUBLJANA, Selenburgova ulica šte. 3.

Pozor gospodarji in gospodinje!

Pri nakupu zimskih potrebščin zase in družino, za moške in ženske obleke, zimske rute, ogrinjale, plete, rjuhe, odeje, koče in posteljne garniture se priporoča znana domača trgovina pri

JANKO ČEŠNIK-u

Lingerjeva ul. • LJUBLJANA • Stritarjeva ul.

Cene zmerno nizke.

Thomasovo žlindro

z jamčeno vsebino 17-18% fosforove kisline, naj-fineje mletu, nudi svojim podružnicam in udom po Din 170-- za 100 kg v celih vagonih franko Ljubljana

Kmetijska družba za Slovenijo v Ljubljani.

Vsa druga umetna gnojila, močna krmila itd. stalno v zalogi.

Ustanovljeno leta

1910

KAMENIT
TOVARNA UMETNEGA
ŠKRLJA IN
ELEKTRARNA
DRUŽBA
Z.O.Z.

LAŠKO
Slovenija

Dolgoletna

garancija

za dobro

kakovost!

Cenejša kakor ilovna opeka!

Kamenit sestoji iz azbesta (kamen) in portland-cementa, vsled tega je taka streha vedno močnejša in ne zahteva nobenega popravila. Dolžnost vsakega posestnika strehe je, da si naroči večno trpežno in ognja varno streho iz

Kamenita.

Zahtevajte brezplačno ponudbe in obiske!

TRGOVSKA BANKA D. D., LJUBLJANA

PODRUZNICE:

Maribor
Novo mesto
Rakek
Slovenjgradec
Slovenska Bistrica

Šelenburgova ulica šte. 1

KAPITAL in REZERVE DIN 17.500.000—

Izvršuje vse bančne posle najtočnejše in najkulantneje.

Brzovarji: Trgovska

Telefoni: 130, 140, 458

EKSPOZITURE:

Konjica
Meža-Dravograd
Ljubljana (me-
njalnica v kolo-
dvorski ulici)